

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 12 grudnia 2023 r.

Poz. 11814

UCHWAŁA NR 525/23/VIII RADY MIASTA PUSZCZYKOWA

z dnia 28 listopada 2023 r.

w sprawie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Puszczykowo na lata 2024-2027.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r., poz. 40 ze zm.) oraz art. 87 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) Rada Miasta Puszczykowa uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Puszczykowa na lata 2024 - 2027 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Puszczykowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady Miasta
(-) Tomasz Potocki

Załącznik do Uchwały Nr 525/23/VIII
Rady Miasta Puszczykowa
z dnia 28 listopada 2023 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA PUSZCZYKOWA NA LATA 2024-2027

PUSZCZYKOWO

2023 r.

Program opracowała:

mgr inż. Alicja Noskowiak-Markiewicz

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Spis treści:

Spis treści:	3
1. Wstęp	5
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	7
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	8
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego	13
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony nad zabytkami	13
Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022	13
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030	14
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020	14
(z perspektywą do 2030 r.)	14
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	16
Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030	16
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	16
Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021-2024	17
Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego	18
Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Poznańskiego na lata 2016-2019	19
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	20
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (uwarunkowania wynikające z dokumentów takich jak:)	20
Strategia Rozwoju i Promocji Miasta Puszczykowa 2017	20
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	21
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	23
Uchwała Rady Miasta w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych na terenie Miasta Puszczykowa	24
Gminny Plan Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Puszczykowa	24
5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	27
5.2.1. Położenie i struktura gminy	27
5.2.2. Zarys historii obszaru gminy	27
5.2.3. Zasoby oraz stan dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	34
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	39
5.4. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków	39
5.4.1. Zabytki nieruchome	40
5.4.2. Zabytki ruchome	40
5.4.3. Zabytki archeologiczne	41

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

5.4.4.	Krajobraz kulturowy	42
5.5.	Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	42
6.	Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń	45
7.	Założenia programowe	47
8.	Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	50
9.	Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	52
10.	Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami	53
11.	Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków	54
Załącznik nr 1 – spis obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków		
Załącznik nr 2 – spis obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Archeologicznych		

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

1. Wstęp

Przedmiotem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2024-2027 (dalej – „Gminny Program”, „Program”, „POnZ”) jest problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego Miasta Puszczykowa.

Głównym **celem** opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2024-2027 jest zahamowanie degradacji i poprawa stanu zasobów dziedzictwa kulturowego gminy, w szczególności poprzez:

- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- podejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych;
- inicjowanie i wspieranie działań edukacyjnych, informacyjnych, turystycznych i innych, których celem jest propagowanie znajomości zabytków wśród mieszkańców gminy oraz zaszczepianie w ich świadomości zasadności i potrzeby opieki nad zabytkami;
- zachowanie oryginalności, odmienności gminy pozwalające na identyfikację kulturową w zglobalizowanym świecie;
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Program określa kierunki działań w zakresie opieki nad zabytkami i wskazuje konieczne do wykonania zadania oraz sugeruje sposoby ich realizacji, poprzez określenie podstawowych działań organizacyjnych, finansowych, promocyjnych i ochronnych (co wynika z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity - Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) – dalej - „Ustawy”).

Niniejszy Program stanowi kontynuację Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022, który został przyjęty Uchwałą Nr 120/19/VIII Rady Miasta Puszczykowa z dnia 26 listopada 2019 r. Podczas opracowania niniejszego Programu zaktualizowano dane dotyczące potencjału dziedzictwa kulturowego, możliwości i źródeł finansowania, a także dostosowano całe oraz działania do zmieniających się realiów.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2024-2027 sporządzono zgodnie z art. 87 Ustawy oraz wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa zawartymi w publikacji: „Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny”.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2024-2027 nie jest aktem prawa miejscowego, natomiast stanowi wyraz polityki samorządowej, strategii, względem

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

zabytków i ich ochrony. Wyznaczone cele, działania i zadania mają pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem, stanowiącym dziedzictwo kulturowe Miasta Puszczykowa. Zatem można uznać, że POnZ jest narzędziem koordynującym, które ukierunkowuje, optymalizuje podejmowane działania z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego (w szczególności zabytków nieruchomych i ruchomych, jako elementów o kluczowym znaczeniu dla popularyzacji historii i kultury regionu) między wszystkimi interesariuszami, tj. samorząd, służby konserwatorskie, właściciele obiektów zabytkowych, środowiska naukowych, placówki kulturowe. Głównym odbiorcą Programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Wskazane w Programie działania edukacyjne mają na celu pobudzenie świadomości społeczności lokalnej wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości, a także wspieranie kreatywności w zakresie np. rozwoju inicjatyw lokalnych w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości, wspiera identyfikację jednostki z tzw. matką ojczyzną, zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Podstawę prawną dla opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2024-2027 stanowi Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.), która nakłada na Burmistrza, zgodnie z art. 87 ust. 1, obowiązek sporządzania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na okres 4 lat. Program, zgodnie z art. 87 ust. 2 Ustawy, w szczególności ma na celu:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ponadto, zgodnie z **art. 87 ust. 3, 4 i 5**, Program przyjmuje Rada Gminy po uzyskaniu pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków¹. Następnie Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a Burmistrz co 2 lata sporządza sprawozdanie z realizacji Programu, które przedstawia Radzie Gminy.

¹ Z dniem 1 marca 2010 r. część kompetencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu została przekazana Powiatowemu Konserwatorowi Zabytków w Poznaniu. Powiatowy Konserwator zabytków został powołany na podstawie porozumienia z dnia 24 marca 2009 roku, zawartego pomiędzy Wojewodą Wielkopolskim i Starostą Poznańskim w sprawie powierzenia Powiatowi Poznańskiemu części spraw z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego z dnia 6 maja 2009 roku, nr 85, poz. 1212). Zakres działalności Powiatowego Konserwatora Zabytków opisany jest na stronie: <http://www.bjp.poznan.pl/2074,powiatowy-konserwator-zabytkow.html>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

W Polsce zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Znaczenie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju cywilizacyjnego oraz zadania państwa w zakresie jego ochrony, określają artykuły 5 i 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa, która zastąpiła ustawę o ochronie dóbr kultury z 1962 r., powiązała ochronę zabytków z ochroną dziedzictwa kulturowego, umieszczając to zagadnienie w kontekście naszego uczestnictwa w kulturze i historii całej Europy. Nowe prawo zostało dostosowane do zasad obowiązujących w Unii Europejskiej. Obowiązujące regulacje prawne, dotyczące ochrony i opieki nad zabytkami, zostały zawarte w szczególności w:

- **Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483):
 - **art. 5** – „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą równoważnego rozwoju.” – rozumiejąc zabytki jako dziedzictwo narodowe;
 - **art. 6 ust. 1** – „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju oraz (...) udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”;
 - **art. 86** – „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. (...)”;
- **Ustawie z dnia 8 marca 1990 r.** o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 ze zm.) – zgodnie z **art. 7 ust. 1 pkt. 9** do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym m.in.: sprawy kultury (w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury) oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- **Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r.** o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.):
 - **art. 3** – definiuje pojęcia użyte w ustawie, takie jak: zabytek, zabytek nieruchomy, zabytek ruchomy, zabytek archeologiczny, instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami, prace konserwatorskie, prace restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne, historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny, historyczny zespół budowlany, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytku.

W tym miejscu należy przytoczyć pojęcia zabytku. **Zabytek** – nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, które są dziełem człowieka lub związane są z jego działalnością. Stanowią one świadectwo minionej epoki bądź

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

- **art. 4** – objaśnia, że ochrona zabytków polega na podejmowaniu w szczególności przez organy administracji publicznej działań mających na celu:
 - 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
 - 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
 - 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
 - 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
 - 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
 - 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska;
- **art. 5** – wyjaśnia, że opiekę nad zabytkami sprawuje właściciel lub posiadacz zabytku i polega ona w szczególności na zapewnieniu warunków:
 - naukowego badania i dokumentowania zabytku;
 - prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
 - zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
 - korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
 - popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury";
- **art. 6** – klasyfikuje w układzie rzeczowym przedmioty podlegające ochronie i opiece;
- **art. 7** – informuje o formach ochrony zabytków;
- **art. 16 ust. 1** – dający prawo utworzenia przez Radę Gminy (po uprzednim zasięgnięciu opinii Konserwatora) parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji;
- **art. 18, art. 19, art. 20 i art. 21** – wprowadzające obowiązek uwzględnienia ochrony zabytków nieruchomych i ich otoczenia oraz ustaleń programu przy sporządzaniu i aktualizacji studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

przestrzennego, strategii rozwoju gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz uzgodnienia projektów zmian tychże dokumentów z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami uwzględnia się także przy decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego;

- **art. 22** – nakładający m.in. obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków;
- **art. 89** – wskazuje organy sprawujące ochronę nad zabytkami:
 - minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
 - wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków;
- **Ustawa z dnia 27 marca 2003 r.** o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r., poz. 977 ze zm.) – określa zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa, mówi także, że w planowaniu zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r.** Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r., poz. 682 ze zm.), normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbioru obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności, między innymi o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.** Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r., poz. 2556 ze zm.), która mówi między innymi o tym, że ochrona środowiska polega na zachowaniu wartości kulturowych;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

- **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r.** o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1336), której przepisy określają między innymi kompetencje dotyczące wycinki i pielęgnacji drzew, na terenach objętych prawną opieką konserwatorską;
- **Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r.** o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r., poz. 344 ze zm.) – w rozumieniu ustawy, celem publicznym jest między innymi: opieka nad nieruchomościami, stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa między innymi postępowanie wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską;
- **Ustawa z dnia 25 października 1991 r.** o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r., poz. 194 ze zm.), precyzuje, że działalność kulturalna polega na upowszechnianiu i ochronie kultury (art. 1 ust. 1). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami (art. 1 ust. 2). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4). Art. 2 ustawy wymienia formy organizacyjne działalności kulturalnej, wśród których znajdują się obok teatrów, oper, operetek, filharmonii, orkiestr, kin, muzeów, bibliotek, domów kultury, ognisk artystycznych, galerii sztuki – ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym (art. 9 ust. 1, 2). Instytucje kultury, a zwłaszcza muzea, jednostki organizacyjne mające na celu opiekę nad zabytkami, ośrodki badań i dokumentacji, biura wystaw artystycznych, galerie i centra sztuki, Filmołeka Narodowa, biblioteki, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, ogniska artystyczne, domy pracy twórczej – prowadzą w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury. Do podstawowych zadań tych instytucji należy m.in. sprawowanie opieki nad zabytkami (art. 32 ust. 1, 2).
- **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r.** o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2023 r., poz. 571) – gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (m.in. stowarzyszenia).

Ponadto zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

- **Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r.** o muzeach (Dz.U. z 2022 r., poz. 385), która określa podstawowe ramy i zasady funkcjonowania polskich muzeów.
 - **Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r.** o bibliotekach (Dz.U. z 2022 r., poz. 2393), która wskazuje, że biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe, służą zachowaniu dziedzictwa narodowego oraz zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej.
- Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy **Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r.** o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2020 r., poz. 553 ze zm.).
- Inne uregulowania prawne, dotyczące ochrony i opieki nad zabytkami, to m.in.:
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 81);
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz. U. 2021 poz. 56);
 - Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1304) ze zmianą Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 3 lutego 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. z 2006 r. nr 24 poz. 181);
 - Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153);
 - Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259);
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510);

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego**4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony nad zabytkami****Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022**

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 (dalej: „Krajowy Program”) został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 82 z dnia 13 sierpnia 2019 r.

Jest to główny dokument strategiczny, określający cele administracji rządowej (oraz podległych jej służb i instytucji) oraz środki w zakresie realizacji zapisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Głównym celem Krajowego Programu jest **stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami**.

Dla realizacji powyższego celu ustalono trzy cele szczegółowe podzielone na kierunki działań, tj.:

Cel szczegółowy 1: **Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego**

Kierunki działań:

1. wzmacnianie systemu ochrony na poziomie lokalnym
2. wzmacnianie systemu ochrony na poziomie centralnym

Cel szczegółowy 2: **Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami**

Kierunki działań:

1. merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami
2. podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego

Cel szczegółowy 3: **Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa**

Kierunki działań:

1. upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości
2. tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami

Powyższe cele będą realizowane w ramach szczegółowych zadań, a dla ich wykonania opracowano szczegółowy harmonogram oraz plan finansowy. Określono również zasady i strukturę zarządzania Krajowym Programem 2019-2022 oraz jego monitoring i ewaluację realizacji.

Obecnie trwają prace nad przygotowaniem nowego Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (dalej: „SRKS”) 2030, zwana „SRKS”, została przyjęta uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. To kontynuacja i aktualizacja Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. SRKS jest jednym z instrumentów realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Głównym celem SRKS jest **wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków**. Realizacja tego celu odbywa się przez wdrażanie kierunków interwencji zaplanowanych do realizacji w trzech obszarach:

- obszar 1: *Współdziałanie* – społeczeństwo obywatelskie
- obszar 2: *Kultura* – tożsamość i postawy obywatelskie
- obszar 3: *Kreatywność* – potencjał kulturowy i kreatywny.

i poprzez trzy cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: **Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne** poprzez:

- usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami,
- rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.

Cel szczegółowy 2: **Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich** poprzez:

- tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,
- ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,
- umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę, wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Cel szczegółowy 3: **Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne** poprzez:

- wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju,
- rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych, wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

**Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020
(z perspektywą do 2030 r.)**

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (dalej: „SOR”), została przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. Jest to aktualizacja Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej Uchwałą Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

SOR to strategiczny instrument zarządzania polityką rozwoju, realizowaną przez instytucje państwa, który określa wskaźniki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągania oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów SOR.

Głównym celem SOR jest **tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym**.

Zadania powiązane z obszarem ochrony zabytków zostały uwzględnione w następujących obszarach:

1. **E-państwo**

kierunek interwencji: Budowa i rozwój e-administracji - orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe.

Projekt strategiczny: Digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej – kontynuacja procesów związanych z digitalizacją, przechowywaniem i udostępnianiem różnego typu zasobów dziedzictwa cyfrowego w Polsce (muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych, audiowizualnych i zabytków), w tym do celów ponownego wykorzystywania, w ramach którego digitalizację należy rozumieć jako nowoczesną formę konserwacji i zabezpieczania najcenniejszych zasobów kultury.

2. **Kapitał ludzki i społeczny**

kierunek interwencji: Wzmocnienie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej.

Działania do 2030 r.:

- Ochrona i promocja dziedzictwa narodowego – wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmocnienia kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO);
- Wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych, poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym), likwidacja „białych plam” w dostępie do kultury.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu**Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030**

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 (dalej: „Strategia Województwa”) jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 27 stycznia 2020 r.

W Strategii Województwa wyróżniono cztery cele strategiczne, a w ich obrębie jedenaście celów operacyjnych:

Cel strategiczny 1: **Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców**

Cel strategiczny 2: **Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu**

Cel strategiczny 3: **Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego wielkopolski**

Cel strategiczny 4: **Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem**

W ramach celu strategicznego nr 2 za kluczowe kierunki interwencji uznano m.in. wzmacnianie potencjału kulturowego i infrastruktury kultury. Ponadto zwrócono uwagę na bogactwo dziedzictwa kulturowego Wielkopolski i podkreślono, że niezbędne jest wsparcie inwestycji w obszarze kultury, by zachować tradycję i tożsamość kulturową mieszkańców, odbudować i utrzymywać materialny dorobek kultury i dziedzictwa regionu, a także zwiększać udział mieszkańców w kulturze, wzmacniać atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną województwa. Spośród identyfikowanych w tym zakresie potrzeb wskazano m.in. rozwój wielkopolskich instytucji kultury oraz rozwój i promocję produktów turystyki kulturowej ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (dalej: „Plan Województwa”) został uchwalony w dniu 25 marca 2019 r. przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego (Uchwała nr V/70/19).

W Planie Województwa wyznaczono główne cele polityki przestrzennej, zasady ich realizacji oraz przyjęto kierunki działań polityki przestrzennej w zakresie ochrony

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

środowiska kulturowego. Za jedną z głównych zasad zagospodarowania przestrzennego województwa uznano **zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.**

W zakresie zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego za najważniejsze zadania Planu Województwa, które można odnieść do Miasta Puszczykowa, przyjęto m.in.:

- rewaloryzację ośrodków miejskich i wiejskich o dużym znaczeniu kulturowym i historycznym (wskazano w szczególności Puszczykowo),
- ochronę i zagospodarowanie pod kątem turystycznym (lub kulturalnym) zabytków i historycznych miejsc na szlakach kulturowych,
- ochronę obiektów cennych kulturowo poprzez m.in. tworzenie list dóbr kultury współczesnej,
- ochronę miejsc szczególnie cennych dla kultury narodowej (wymienionych w Planie Województwa jako najcenniejsze zasoby dziedzictwa kulturowego).

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021-2024

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020 (dalej: „Program Województwa”) został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr XXXVII/714/21 z 20 grudnia 2021 r., jest kontynuacją Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020, a jego cele zostały określone w art. 87 ust. 2 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Głównym zamierzeniem Programu Województwa jest **określenie warunków organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach Samorządu Województwa Wielkopolskiego, służących polepszeniu stanu zasobów dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu Wielkopolski.**

Osiągnięcie powyższego założenia ma nastąpić poprzez realizację wskazanych w Programie Województwa celów szczegółowych:

- 1) Zahamowanie procesów degradacji zabytków, poprawa ich stanu zachowania oraz optymalizacja skuteczności systemu ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa wielkopolskiego
- 2) Budowanie tożsamości regionalnej i narodowej oraz świadomości społecznej mieszkańców Wielkopolski w oparciu o wartości dziedzictwa kulturowego
- 3) Włączenie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w rozwój społeczny, kulturowy i ekonomiczny województwa
- 4) Rozwijanie przedsięwzięć ułatwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

5) Podejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych

W ramach celów szczegółowych wskazano kierunki działań oraz zadania, określając podmioty odpowiedzialne za ich realizację lub współpracujące.

Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego

Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr LI/1000/23 z 27 marca 2023 roku w sprawie: uchwalenia Audytu krajobrazowego województwa wielkopolskiego.

Audyt krajobrazowy jest dokumentem o cechach mieszanych - łączy elementy opisowe i waloryzacyjne (identyfikacja, charakterystyka i ocena krajobrazów) oraz wytyczne w formie rekomendacji i wniosków, które mają wpływ na kształtowanie polityki przestrzennej za pośrednictwem innych aktów jednostek samorządu terytorialnego. Celem Audytu krajobrazowego jest ochrona krajobrazu, przede wszystkim poprzez uwzględnienie jego wyników (w tym rekomendacji i wniosków) w dokumentach planistycznych na poziomie regionalnym i lokalnym.

W granicach miasta Puszczykowa w Audycie krajobrazowym wydzielono 9 krajobrazów, o następujących podtypach:

- 1b – Wód powierzchniowych - systemy wód płynących (2 krajobrazy),
- 3a – Leśne – z przewagą siedlisk borowych (3 krajobrazy),
- 3b – Leśne – z przewagą siedlisk lasowych (2 krajobrazy),
- 3c – Leśne – z przewagą siedlisk łąkowych, bagiennych i olsowych (1 krajobraz),
- 9b – Miejskie – Miejsowości o charakterze współczesnym (1 krajobraz).

Trzy krajobrazy znajdują się w całości na terenie miasta, pozostałe zlokalizowane są jedynie w części na terenie Miasta.

Z występujących na terenie Miasta dziewięciu krajobrazów aż siedem posiada status krajobrazu priorytetowego, tj.:

- 1) Krajobraz priorytetowy WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY – 3b,
- 2) Krajobraz priorytetowy DOLINA WARTY: ROGALINEK – OBORNIKI – 1b,
- 3) Krajobraz priorytetowy PUSZCZYKOWO – 9a,
- 4) Krajobraz priorytetowy REJON PUSZCZYKOWA - CZĘŚĆ PÓŁNOCNO-WSCHODNIA – 3b,
- 5) Krajobraz priorytetowy REJON PUSZCZYKOWA - CZĘŚĆ WSCHODNIA – 3a,
- 6) Krajobraz priorytetowy REJON ŁĘCZYCY - CZĘŚĆ WSCHODNIA – 3c,
- 7) Krajobraz priorytetowy DOLINA WARTY PYZDRY-ROGALINEK – 1b.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Dla wyżej wymienionych krajobrazów priorytetowych opracowano:

- diagnozę zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazu.
- rekomendacje i wnioski dotyczące form ochrony przyrody oraz zabytków.
- rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów.
- rekomendacje i wnioski dotyczące zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu w zakresie:
 - rozpoczęcia, kontynuacji lub zaniechania różnych form gospodarowania terenem, w tym działalności rolniczej, leśnej oraz gospodarki wodnej,
 - zabiegów renaturalizacyjnych oraz zabiegów odnowy obiektów kultury materialnej.

W krajobrazie PUSZCZYKOWO w celu zachowania historycznie ukształtowanej specyfiki zabudowy, rozpoznawalnej i kształtującej tożsamość miejsca zarekomendowano uznanie za lokalną formę architektoniczną zabytkową zabudowę willową, ujętą w rejestrze zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków miasta Puszczykowa, która nawiązuje do stylu dworku polskiego, zrealizowaną w stylu modernistycznym oraz w stylu szwajcarskim wraz z charakterystycznymi ogrodzeniami łączącymi elementy drewniane z murowanymi.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Poznańskiego na lata 2016-2019

Podczas opracowywania Gminnego Programu Powiat poznański nie posiadał aktualnego Programu Opieki nad Zabytkami.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego**5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (uwarunkowania wynikające z dokumentów takich jak:)****Strategia Rozwoju i Promocji Miasta Puszczykowa 2017**

Strategia Rozwoju i Promocji Miasta Puszczykowa 2017 (dalej: „Strategia Miasta”) została przyjęta uchwałą Rady Miasta Puszczykowa nr 248/ 17/ VII z dnia 26 września 2017 roku.

Głównym wyzwaniem Strategii Miasta jest **zachowanie specyfiki Miasta, na którą składają się: środowisko przyrodnicze, turystyka, historyczne tradycje letniska, kameralny klimat Miasta o przewadze willowej zabudowy w otoczeniu zieleni, przy jednoczesnym podjęciu wyzwań rozwojowych – szans i zagrożeń, wewnętrznych i zewnętrznych, związanych z obciążeniem i degradacją środowiska, zmianami w ruchu turystycznym, pogorszeniem walorów wizualnych Miasta.**

W Strategii Miasta omówiono historię rozwoju Miasta od przełomu XIX/XX wieku, jako letniska, poświęcając najwięcej uwagi zabytkowym dworcom w Puszczykowie i Puszczykówku oraz kościołowi parafialnemu pw. Matki Boskiej Wniebowziętej. Zwrócono również uwagę na pogarszającą się estetykę Miasta, niszczące obiekty, będące niegdyś symbolami rezydencjalnego i rekreacyjnego charakteru Miasta. Podkreślono konieczność uatrakcyjnienia poszczególnych części Miasta, poprawę estetyki i zagospodarowania terenów oraz wykorzystania brzegu rzeki Warty jako głównego ciągu rekreacyjnego (co zostało uczynione podczas obowiązywania poprzedniego Programu), a także podejmowania działań rewitalizacyjnych, co przy wykorzystaniu sprzyjającego położenia Wielkopolskiego Parku Narodowego prowadzić ma do utrzymania idei miasta-ogrodu.

Ponadto w podrozdziale dotyczącym finansów publicznych stwierdzono, że na terenie Miasta znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków, które podlegają zwolnieniu od podatku od nieruchomości, a wydatki Miasta ponoszone w latach 2010-2015 na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego zaprezentowano w formie tabelarycznej.

Wśród celów strategicznych, nawiązujących do problematyki ochrony i opieki nad zabytkami, wymieniono m.in.:

- Wzmocnienie wspólnoty mieszkańców i wytworzenie przestrzeni spotkania (Cel III), którego jednym z celów szczegółowych jest odnowienie i adaptowanie pod funkcje kultury i integracji społecznej zabytkowych budynków (Cel III.5). W ramach

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

tego celu przewidziano rewitalizację willi „Mimoza” w Puszczykowie na cele społeczno-kulturalne (projekt zrealizowany).

- Rozwój wyspecjalizowanej turystyki weekendowej (Cel V), którego jednym z celów szczegółowych jest urządzenie przestrzeni miejskiej na potrzeby weekendowego ruchu turystycznego (Cel V.2). W ramach tego celu wymieniono m.in. adaptację bunkra przy ul. Przecznicza na cele turystyczne.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego i poprawa ładu przestrzennego (Cel VI), dla którego wyznaczono cele szczegółowe:
 - wprowadzenie miejskiej polityki krajobrazowej (kodeks estetyki, bonifikaty za estetyzację reklam, elewacji, ogrodzeń dostosowanych do wytycznych estetycznych) (Cel VI.1),
 - wzmocnienie ochrony ładu estetycznego w dokumentach planistycznych (Cel VI.2),
 - kreowanie ładu przestrzennego, jako cennego zasobu pod funkcje turystyczne i osiedleńcze (Cel VI.3).

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Puszczykowa (dalej: Studium, SUiKZP) zostało przyjęte Uchwałą Rady Miasta Puszczykowa Nr 279/18/VII w dniu 30 stycznia 2018 roku.

Dokument prezentuje stan dziedzictwa kulturowego na terenie Miasta Puszczykowa, rys historyczny Miasta Puszczykowa od średniowiecza po okres dwudziestolecia międzywojennego, zabytki nieruchome znajdujące się na terenie Miasta, które ujęte są w rejestrze zabytków, a także obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków. Ponadto wskazano, że w Puszczykowie nie występują układy urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków i zaproponowano do zachowania i objęcia ochroną ze względu na ich walory urbanistyczne:

- obszar nr 1 – po obu stronach ulicy Poznańskiej pomiędzy Wysoką, a ulicą Podleśną od ulicy Słonecznej (w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego objęte strefą ochrony konserwatorskiej),
- obszar nr 2 – rejon ulicy Dworcowej od torów kolejowych do ul. Cyryla Ratajskiego i do brzegu Warty, włączając posesje przy ulicy Nadwarciańskiej 1 i 3, brzeg Warty od posesji Nadwarciańskiej 2 do końca ulicy C. Ratajskiego, północne zaplecze ulicy A. Mickiewicza, od ulicy C. Ratajskiego do torów kolejowych oraz kościół przy ulicy Kościelnej wraz z dukiem leśnym w kierunku ulicy Bolesława Chrobrego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Fragment obszaru nr 2 został objęty w 2022 roku ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków (patrz: podrozdział 5.2.3).

W Studium podkreślono, że w Puszczykowie nie znajdują się stanowiska archeologiczne objęte najwyższą formą ochrony, tj. wpisem do rejestru zabytków, ale odnotowuje się te zewidencjonowane w ramach ogólnopolskiego programu badawczo-konserwatorskiego – Archeologiczne Zdjęcie Polski, których największa część znajduje się tuż przy Warcie w obrębie dzisiejszej Niwki.

Na terenie Miasta, zgodnie z zapisami Studium, nie występują dobra kultury współczesnej, które mogłyby być wskazane do objęcia ochroną.

W odniesieniu do krajobrazu kulturowego w Studium wskazano, że na obszarze Miasta Puszczykowa widoczne są elementy ekspozycji biernej takie jak: pagórki morenowe w okolicach Starego Puszczykowa oraz wyraźnie zarysowana dolina rzeki Warty. Ponadto charakterystyczne elementy, kształtujące krajobraz kulturowy to akcenty architektoniczne kościołów: pw. Matki Boskiej Wniebowziętej (na zamknięciu osi ul. Ks. I. Posadzego przechodzącej za rondem w ul. Kościelną) i pw. Św. Józefa (przy ul. Dworcowej). Jednocześnie Miasto Puszczykowo charakteryzuje się wykształconym historycznie układem urbanistycznym wzdłuż ulicy Poznańskiej, który jest czytelny w przestrzeni Miasta. Innym elementem charakterystycznym w krajobrazie Puszczykowa, na obszarze Niwki, są rozległe i jedyne wysokie na obszarze Miasta zabudowania szpitala przy ul. J.I. Kraszewskiego, które trwale wpisały się w otoczenie i wyraźnie w nim dominują (wyremontowane w latach 2020-2023). Do elementów ekspozycji czynnej na obszarze Miasta Puszczykowa należy ciąg widokowy na dolinę rzeki Warty rozciągający się z ulicy Nadwarciańskiej, na odcinku od ul. Nowe Osiedle do skrzyżowania z ul. Niwka Stara.

Analiza Miasta pod względem turystycznym wykazała, że Puszczykowo charakteryzują wyróżniające wartości przyrodnicze, kulturowe i naukowo-dydaktyczne, co zwiększa jego potencjał do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej o charakterze krajoznawczym. Wśród głównych atrakcji turystycznych w Mieście i okolicy wymieniono m.in.: Muzeum – Pracownia Literacka Arkadego Fiedlera, zabytki architektury, liczne szlaki turystyczne czy ścieżki dydaktyczne.

W Studium stwierdzono, że przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinno się uwzględniać zarówno Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Puszczykowa oraz obiekty ujęte w rejestrze oraz ewidencji zabytków. Ponadto określono szczegółowe zasady postępowania dla obiektów i zespołów wpisanych do rejestru zabytków, zalecenia dla obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków oraz postulaty i zalecenia dla nowej zabudowy w

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

sąsiedztwie obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków. Dodatkowo zaproponowano zalecenia ochrony dwóch wyżej wspomnianych układów przestrzennych (patrz: str. 20), takie jak:

- ochrona istniejącego podziału gruntów (wielkości i sposobu podziału) poprzez utrzymanie w miarę możliwości historycznych podziałów gruntów lub chociażby jak największych powierzchni działek i odpowiednie kształtowanie zabudowy,
- zachowanie siatki ulic w historycznie ukształtowanych granicach łącznie z szerokością traktów i linią zabudowy,
- zachowanie starodrzewu na działkach.

Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, w granicach „stref ochrony stanowisk archeologicznych” w Studium ustalono obowiązek prowadzenia badań archeologicznych podczas realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, wymagających prac ziemnych, na które należy uzyskać pozwolenie zgodnie z przepisami odrębnymi. Wskazano również, że rodzaj i zakres niezbędnych badań archeologicznych należy do zadań wojewódzkiego konserwatora zabytków. Natomiast dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych przy realizacji inwestycji, związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu w granicach historycznych układów urbanistycznych, przy/lub w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów ujętych w gminnej ewidencji konserwatorskiej, Studium ustala nakaz prowadzenia badań archeologicznych, na które należy uzyskać pozwolenie konserwatorskie, przed wydaniem decyzji pozwolenia na budowę.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na terenie Miasta Puszczykowa obowiązują 42 (stan na sierpień 2023) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (dalej: „MPZP”, „plany miejscowe”).

Powierzchnia miasta objęta planami miejscowymi – wynosi 849,6 ha, procentowo:

- z uwzględnieniem lasów WPN - wynosi ok. 51,7 %;
- bez uwzględnienia lasów WPN - wynosi ok. 85,7 %.

Kilka nadal obowiązujących MPZP zostało opracowanych w trybie Ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym, a tym samym ich zapisy nie są dostosowane do obecnych zapisów Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku (Dz. U. z 2023 r., poz. 977) – dalej: „Upzp”. Zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt. 4 Upzp w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego określa się obowiązkowo zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej. Zatem

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

miejscowe plany sprzed roku 2003 nie zawierają m.in. szczegółowych zapisów, dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego i zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego.

W przypadku, gdy na obszarze objętym planem nie występują formy ochrony zabytków w myśl ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami plan miejscowy wskazuje na brak ustaleń szczegółowych w przedmiotowym zakresie. W omawianym przypadku zastosowanie mają przepisy ogólnie obowiązujące w zakresie ochrony zabytków i opiece nad zabytkami. W sytuacji, gdy na obszarze objętym planem występują formy ochrony zabytków, projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zawiera ustalenia szczegółowe co do danej formy ochrony. Jednocześnie, zgodnie z art. 17 Upzp, projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego musi zostać każdorazowo uzgodniony z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Uchwała Rady Miasta w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, położonych na terenie Miasta Puszczykowa

Uchwała Nr 321/21/VIII w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków została przyjęta przez Radę Miasta Puszczykowa w dniu 26 października 2021 r., a następnie zmieniona Uchwałą Nr 27/1603/2021 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Poznaniu z dnia 24 listopada 2021 r. Przedmiotowe uchwały szczegółowo określają zasady oraz szczegółowe kryteria udzielenia dotacji oraz zawartość wniosku o udzielenie dotacji (wraz ze wzorem), a także tryb składania i rozpatrywania wniosków o dotację. W §5 uchwały Nr 354/22/VIII opisano tryb przekazania dotacji.

Gminny Plan Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Puszczykowa

Gminny Plan Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Puszczykowa został opracowany i zatwierdzony przez Burmistrza Miasta Puszczykowa w uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Szefem Obrony Cywilnej 8 maja 2014 roku, na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. nr 212, poz. 2153).

Planem objęto dwa zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków i wpisane do rejestru zabytków:

- Kościół pw. Matki Boskiej Wniebowziętej,
- Dworzec Kolejowy w Puszczykówku (ul. Dworcowa 18).

W odniesieniu do każdego z nich zaprezentowano:

- a) charakterystykę zabytku,
- b) ocenę położenia i możliwych zagrożeń dla zabytku z wnioskami,
- c) ocenę stanu technicznego obiektu, urządzeń instalacji, komunikacji wewnętrznej, dojazdów, miejsc poboru i odprowadzania wody i innych,
- d) zamiar działania z określeniem niezbędnych priorytetów.

W odniesieniu do kościoła pw. Matki Boskiej Wniebowziętej stwierdzono m.in., że budynki kościoła i plebanii nie posiadają zewnętrznych elementów (detali) architektonicznych, które należałoby dodatkowo osłonić, np. przez obmurowanie lub obłożenie workami z piaskiem. Ponadto priorytetem zabezpieczenia objąć należy dobra kultury uznane przez ks. Proboszcza kościoła pw. Matki Boskiej Wniebowziętej za najbardziej wartościowe dla dziedzictwa kultury wykazane w wykazie zabytków ruchomych.

W dalszej części planu przedstawiono w ujęciach tabelarycznych:

- instrukcję postępowania w zakresie ochrony zabytków na wypadek zagrożeń nadzwyczajnych (pożar, katastrofa budowlana i zdarzenie klimatyczne),
- organizację i sposób ochrony zabytków ruchomych (dotyczy wyposażenia kościoła pw. Matki Boskiej Wniebowziętej),
- organizację łączności i alarmowania,
- sposoby współdziałania, powiadamiania i łączności wraz z wykazem telefonów alarmowych i informacyjnych,
- sposoby informowania o stratach w zabytkach,
- zestawienie prac dokumentacyjnych i konserwatorsko-zabezpieczających w razie wystąpienia strat i szkód w zabytkach,
- wykaz potrzebnych materiałów i urządzeń z określeniem ich przeznaczenia, sposobu ich pozyskania i miejsc przechowywania,
- wykaz przewidywanych prac zabezpieczających zabytki nieruchome i ruchome kościoła pw. Matki Boskiej Wniebowziętej,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

- wykaz z adresami jednostek organizacyjnych, instytucji, organizacji i rzeczoznawców, przewidywanych do udzielenia pomocy zabytkom w razie zagrożenia,
- arkusz zgłoszenia strat/szkód w dobrach kultury,
- oznakowanie obiektów zabytkowych znakiem rozpoznawczym konwencji haskiej.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy**5.2.1. Położenie i struktura gminy**

Miasto Puszczkowo jest gminą miejską, zlokalizowaną w centralnej części województwa wielkopolskiego, w powiecie poznańskim, w granicach aglomeracji poznańskiej, postrzeganej za najdynamiczniej rozwijający się obszar, nie tylko w skali województwa czy regionu, ale i w skali całego kraju.

Od północy i zachodu Miasto graniczy z gminą Komorniki, natomiast od strony południowej i wschodniej (przez Wartę) z miastem i gminą Mosina. Miasto Puszczkowo charakteryzuje się dobrym powiązaniem komunikacyjnym. Przez gminę przebiegają dwie drogi powiatowe (2490P i 2495P), dwie drogi wojewódzkie (430 i 431) oraz linia kolejowa Poznań-Wrocław (nr 271). Ponadto w bliskiej odległości od Miasta znajdują się szlaki komunikacyjne o znaczeniu ponadregionalnym. Droga krajowa nr 5 (z Wrocławia przez Poznań do Bydgoszczy) zlokalizowana jest około 8 km na zachód od Puszczkowa, a w odległości 6 km na północ przebiega autostrada A2 (Berlin-Poznań-Warszawa).

Niemalże całe Miasto położone jest w granicach obszarów chronionych (m.in. Park Narodowy, Obszary Natura 2000) i otuliny Wielkopolskiego Parku Narodowego. Całkowita powierzchnia Miasta wynosi ok. 16,42 km², z czego tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują około 28%. Niemalże 50% stanowią tereny leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione, a użytki rolne zajmują około 12% powierzchni Miasta. Taka struktura użytkowania gruntów Puszczkowa determinuje jego specyficzny charakter, związany z historycznym letniskowym charakterem Miasta.

Puszczkowo zamieszkuje 9 376 osób (wg GUS, stan na 31 XII 2022 r.). Miasto powstało przez połączenie czterech odrębnych wsi: Puszczkowa, Puszczkówka, Puszczkowa Starego oraz Niwki, z których każda miała swoją indywidualną tożsamość i średniowieczną genezę.

5.2.2. Zarys historii obszaru gminy

Najstarsze ślady pobytu człowieka na terenie Miasta pochodzą ze schyłku plejstocenu, z okresu nazywanego późnym paleolitem (około 10000-8000 lat p.n.e.). W północnej części Gminy, na obszarze pomiędzy ulicami Wysoką, Lipową i Poznańską, na niewielkich, piaszczystych wyniesieniach pośród podmokłych łąk, znaleziono ślady prawdopodobnie krótkotrwałych pobytów paleolitycznych łowców (Puszczkowo, stan. 8, 18). Podobny ślad osadnictwa odkryto w Puszczkówku nad rzeką Wartą

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

(Puszczykówko, stan. 3) oraz w południowej części Miasta, na terenie Niwki (Niwka, stan. 2 i 12).

Osadnictwo mezolityczne (8000-5400 r. p.n.e.) odkryte na terenie Puszczykowa jest znacznie bogatsze niż w poprzednim okresie. Za wyjątkiem jednego stanowiska przebadanego w trakcie regularnych wykopalisk, znane jest wyłącznie z badań powierzchniowych. Piętnaście stanowisk jest datowane na młodszą fazę mezolitu. Zdecydowaną większość z nich odnaleziono w południowej części Miasta, czyli na Niwce. Tylko jeden nieznaczny ślad osadnictwa z tego okresu w postaci wiórka krzemienego znaleziono na północnym krańcu Miasta (Puszczykowo, stan. 18). Większość mezolitycznych stanowisk puszczykowskich zlokalizowanych na tarasach Kanału Obrzańkiego po obu stronach szosy Mosina-Kórnik (Niwka, stan. 2, 3, 6, 8, 9, 18, 19), bądź na tarasach Warty (Niwka, stan. 1, 4, 5, 7, 11, 16).

Pierwsza rolnicza ludność okresu neolitu (5400-2000 r. p.n.e.), określana mianem kultury pucharów lejkowatych, pojawiła się na terenie Miasta nie wcześniej niż około 4000 r. p.n.e. Ślady obecności ludności tej kultury stwierdzono na dwóch stanowiskach w północnej części Miasta (Puszczykowo, stan. 1, 6) oraz siedmiu w południowej na terenie Niwki (Niwka, stan. 2, 3, 5, 6, 11, 12, 16). Są to zapewne pozostałości krótkotrwałych obozowisk lub większych osad.

Na stanowiskach w Puszczykowie odkryto także ślady pobytu ludności tzw. kultury amfor kulistych. W południowej części Miasta odkryto 4 osady tej kultury (Niwka, stan. 2, 3, 11, 12). Ponadto na Niwce odkryto nieliczne ślady pobytu ludności tzw. kultury ceramiki grzebykowo-dółkowej, należącej do szerokiego kręgu tzw. „kultur leśno-wschodnioeuropejskich”. Pozostałości takich obozowisk odkryto na terasie nad zalewowej Warty na wschód od ulicy Niwka Stara (Niwka, stan. 1) oraz na wydmie zlokalizowanej na terasie kanału Obry, na południe od szosy Mosina-Rogalin (Niwka, stan. 3).

W okresie późnego neolitu (od około 3100 r. p.n.e.) i w okresie protobronzy na Niżu Polski, w tym w Wielkopolsce, rozwijała się tzw. kultura ceramiki sznurowej. Najliczniejsze pozostałości ludności tej kultury znaleziono w Puszczykowie na stanowiskach Niwka nr 3 i 12. Podobnie jak w przypadku innych kultur neolitycznych – nie odkryto żadnych bardziej trwałych obiektów. Z pobytom ludności tej kultury można prawdopodobnie wiązać ślady osadnictwa w postaci fragmentów naczyń, wyrobów krzemiennych i kamiennych, określane i datowane przez ich odkrywców na schyłkowy neolit lub wczesną epokę brązu znalezione na Niwce (Niwka, stan. 8, 11, 18, 30) oraz w północnej części Miasta (Puszczykowo, stan. 1, 9, 17). Na osadzie Puszczykowo (Puszczykowo, stan. 1) znaleziono fragment kamiennego toporka.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Okolo 1300/1200 r. p.n.e. doszło do ujednolicenia kulturowego wielkich obszarów Europy Środkowej i Zachodniej, którego najbardziej czytelnym przejawem było rozpowszechnienie się nowych wierzeń i praktyk pogrzebowych polegających na paleniu zwłok zmarłych. To rozpowszechnienie się obrządku ciałopalenia dało początek wielkiemu kręgowi kulturowemu, nazywanemu kulturami pól popielnicowych, którego lokalną odmianą w Polsce jest kultura łużycka. Kultura ta rozwijała się w okresie epoki brązu (2000-700 r. p.n.e.) oraz w tzw. okresie halsztackim (700-400 r. p.n.e.). Jednak na terenie Puszczykowa ślady obecności ludności tej kultury nie są imponujące, mimo że w trakcie badań powierzchniowych odkryto aż 21 stanowisk – są to przeważnie pojedyncze ułamki naczyń. Zdecydowana większość stanowisk ze śladami kultury łużyckiej koncentruje się na Niwce. Główną kategorią znalezionych tam zabytków archeologicznych są fragmenty naczyń, które odkryto pośród zabytków z innych okresów pradziejowych na ponad połowie stanowisk archeologicznych, zlokalizowanych w tej części Puszczykowa. Jedynie na dwóch stanowiskach (Niwka, stan. 2, 9), oprócz ceramiki naczyniowej, znaleziono przedmioty z brązu (ostrze siekiery i groń strzały). Osadnictwo kultury łużyckiej na terenie Miasta zlokalizowane było przeważnie na terasie Warty (Niwka, stan. 1, 5, 7, 11, 16, 25), pomiędzy ulicą Nadwarciańską a dzisiejszym korytem rzeki Warty oraz na terasie Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej po obu stronach Kanału Obrzańskiego (Niwka, stan. 2, 3, 6, 8, 9, 18, 19, 30, 31). Wyjątkiem są ślady osadnictwa kultury łużyckiej znalezione na rozległym wielokulturowym stanowisku, zlokalizowanym na południe od ulicy Wspólnej (Niwka, stan. 12) oraz pochodzące z wydmy w okolicach ulic Dworcowej i Wypiańskiego, leżące zarówno w znacznym oddaleniu od głównego nurtu rzeki Warty i Kanału Obry.

Na przełomie okresu halsztackiego oraz lateńskiego – około 400 r. p.n.e. – na obszarze Wielkopolski pojawiła się tzw. ludność kultury pomorskiej. Swym zasięgiem kultura ta objęła znaczne obszary Pomorza, Wielkopolskę z Kujawami i Dolny Śląsk. Najbardziej dostrzegalne zmiany, decydujące o specyficznym obliczu kultury pomorskiej, w porównaniu z wcześniejszym okresem zdominowanym przez kulturę łużycką, zaszły w sferze kultury duchowej, a przede wszystkim obrządku pogrzebowym. Nadal praktykowano zwyczaj palenia zwłok. Nowością było jednak pojawienie się specjalnej ceramiki grobowej w postaci tzw. popielnic twarzowych lub typu twarzowego (nawiązujących formą do tych pierwszych). Pozostałości pobytu ludności kultury pomorskiej na terenie Miasta są liczne. Na terenie Puszczykowa odkryto aż pięć cmentarzysk (Puszczkowo, stan. 4, 7, 13, 16; Niwka, stan. 6). Największe spośród nich (Puszczkowo, stan.7) położone było w północno-zachodniej części Puszczykowa,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

nieopodal skrzyżowania ulic Wysokiej i Studziennej. Odkryto je przypadkowo przy okazji budowy nowej drogi w początkach XX wieku. Niestety nie zachował się żaden szkic ani opis samych grobów. Wiadomo jedynie, że były to groby skrzynkowe, wykonane z kamieni, w której znajdowały się popielnica ze spalonymi szczątkami oraz dary grobowe. W jednym z przebadanych grobów (nr 1) znaleziono 4 popielnice ze spalonymi szczątkami, przykryte pokrywami.

Po 275 r. p.n.e. kultura pomorska przekształca się w tak zwaną kulturę przeworską. W Puszczykowie jej pozostałości odkryto jedynie nad Wartą na obszarze Niwki. Trzy stanowiska badano wykopaliskowo, jednak w bardzo niewielkim zakresie. Na terenie dzisiejszej oczyszczalni ścieków (Niwka, stan. 6) w 1987 r. znaleziono pozostałości osady kultury przeworskiej z pierwszej fazy jej istnienia w Wielkopolsce (okres między 275 r. p.n.e. i początkiem naszej ery). W czasie wykopalisk odstonięto zabudowania mieszkalne i produkcyjne, a także jamy o różnym przeznaczeniu. Pozostałości najprawdopodobniej nieco młodszej osady znaleziono też kilkaset metrów dalej na północ (Niwka, stan. 7). Niestety, znana jest ona z badań powierzchniowych, w czasie których zebrano jedynie ułamki naczyń i polepę glinianą. Całość datowano na okres wpływów rzymskich (między początkiem naszej ery a 375 r. p.n.e). Na tym samym stanowisku natrafiono też na ślady cmentarzyska – podobnie jak na sąsiednim stanowisku (Niwka, stan. 11).

W wieku IX i na przełomie IX/X wieku liczba znanych w Wielkopolsce osad wzrasta. Ślady osadnictwa tego okresu są na Niwce dość wyraźne (Niwka, stan. 7 i 8). Zapewne były to osady, jednakże nie badano tych miejsc metodą wykopaliskową, dlatego brak jest szczegółowych informacji na ich temat. Obie osady zlokalizowane były nad Wartą. Na połowę X wieku datować można bliżej nieokreślone pozostałości osadnictwa nad bagnami Obry, stosunkowo blisko starorzecza Warty (Niwka, stan. 9).

Już pod koniec IX w. i w pierwszych dziesięcioleciach wieku X między Gnieznem a Poznaniem Piastowie zaczęli tworzyć zalążek Państwa Polskiego. Po umocnieniu się w centrum Wielkopolski dynastia ta zaczęła powiększać swoje terytorium. Po połowie X w. powstały osady także na terenie Puszczykowa. Jedną z nich znajduje się aktualnie na zachód od dworca kolejowego w Puszczykowie (Puszczykowo, stan. 2). Jest to najstarsza osada średniowieczna, jaką znaleziono na obszarze dawnej wsi Puszczykowo. Ślady osadnictwa, bądź użytkowania terenu, w tym czasie znaleziono w Puszczykówku (Niwka, stan. 1) oraz prawdopodobnie osady na Niwce (Niwka, stan. 6). Do ciekawszych znalezisk datowanych na okres od II połowy X do początku XI wieku należy średniowieczne pole, znajdujące się blisko południowych zabudowań Puszczykówka przy drodze z Niwki do Mosiny (Niwka, stan. 25), w obrębie terasy

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

zalewowej doliny Warty. Ślady osadnictwa z około połowy XI wieku zostały znalezione na Niwce blisko przeprawy przez Wartę (Niwka, stan. 8), oraz w PuszczykóWKu, na narożniku dzisiejszych ulic Gwarnej i Jackowskiego (PuszczykóWKo, stan. 4), skąd pochodzi przęślik z piaskowca.

Bardzo bogate materialne pozostałości z okresu średniowiecznego znaleziono na Niwce. Jak można przypuszczać, wieś zwana Niwką powstała znacznie wcześniej niż w początkach XIV w., kiedy to po raz pierwszy została wymieniona w źródłach pisanych, choć może rzeczywiście należała do jednostki osadniczej, zwanej Mosiną. Na Niwce można wyróżnić kilka rejonów osadniczych datowanych na XII-XIII wiek. Jednakże w rejonie zabudowań Niwki Starej można mówić jedynie o gospodarczym użytkowaniu terenu w tym czasie. Teren ten był eksploatowany również w XV wieku (Niwka, stan. 16 i 27), ale nie wiadomo w jakiej formie. Według Słownika historyczno-geograficznego, wieś Niwka w tym miejscu, gdzie dziś znajdują się zabudowania Niwki Starej, powstała dopiero w czasach nowożytnych.

Najstarsza Niwka położona była w zakolu Warty, kilkaset metrów na południowy wschód od dzisiejszych zabudowań Niwki Starej. Możliwe, że w pobliżu już wówczas istniała przeprawa przez Wartę. Można przypuszczać, że pierwotnie osada znajdowała się na dużej wyspie na Warcie, ograniczonej od wschodu obecnym korytem Warty, od zachodu starorzeczem, a od południa bagnami i rzeczką Mosiną (obecnie kanał Obrzański/Mosiński). Na znacznej części wyspy znajduje się 7 średniowiecznych stanowisk archeologicznych (Niwka stan. 1, 5, 6, 8, 11, 17 i 20) i ósme przypuszczalne (Niwka, stan. 13). Nie oznacza to oczywiście, że we wszystkich tych miejscach osady istniały w tym samym czasie.

Pierwsze wzmianki o Niwce pochodzą z 1302 roku, kiedy właścicielem Niwki był wojewoda kaliski Mikołaj Przedpełkowic. Początkowo planował on, że na terenie Niwki zostanie lokowana na prawach miejskich Mosina. Niwka aż do XX wieku należała do parafii mosińskiej. Od XV wieku po 2 połowę XVIII wieku Niwka była własnością szlachecką, wchodząca (w okresie staropolskim) w skład dóbr trzebawskich. Nie było jednak głównej siedziby szlacheckiej. Kolejnymi właścicielami wsi, znanymi z nazwiska, byli Łodzicowie ze Stęszewa, Korczobokowie z Trzebawia, a później rodziny Grudzińskich, Krotoskich, Białośliwskich, Marszewskich, Dębowskich, Dąbrowskich, Osowskich, Strzeleckich, Radomickich i Gurowskich. W 1776 roku Anna i Władysław Roch Gurowscy wystawili przywilej lokacyjny na prawie ołęderskim dla 4 osadników niemieckich – ewangelików. Zabudowania holenderskie zostały ulokowane w rejonie dzisiejszej ulicy Niwka Stara. W 2 połowie XIX wieku Niwkę zamieszkiwało kilkanaście

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

rodzin niemieckich kolonistów, którzy założyli własny cmentarz. Prawdopodobnie po I wojnie światowej część gospodarstw przeszło w ręce polskie.

Od XII w. do pierwszej połowy XIII wieku założono osadę w północnej części wyspy (Niwka, stan. 1). W tym samym czasie kolejna osada (lub dalsza część tej samej) powstała około 250 m dalej na południowy-wschód (Niwka, stan. 7, 11, 17).

Najstarsza wzmianka w źródłach pisanych o Puszczykowie pochodzi z 5 listopada 1387 r. Wieś pojawia się pod nazwą *Poszczucovo* w sporze sądowym między szlacheckimi sąsiadami z pobliskich Wir a poznańską kapitułą katedralną, do której należało. W późniejszym czasie doszło do spolszczenia tej nazwy na *Poszczukowo*, *Pościkowo*, a w końcu *Puszczykowo* (na przełomie XVII/XVIII w.). Od nazwy *Puszczykowo* wywodzi się także nazwa *Puszczykówko*, a najstarszy przekaz pochodzi z 1754 roku. W XVIII wieku używana była też alternatywnie nazwa *Małe Puszczykowo*. Pod koniec XIX wieku wprowadzono w obieg nowe niemieckie nazwy: *Neu Puszczykowo-Untenberg*, *Puszczykówko-Puschkau*, a jesienią 1939 r. Stare *Puszczykowo* zamieniono na *Oberberg*.

Kolejne przekazy pochodzą z końca XV w. Ponadto w dokumentach po wizytacji dóbr należących do kapituły poznańskiej z 1500 roku zachował się opis *Puszczykowa*. Wieś miała powierzchnię 14,5 łana, we wsi istniało sołectwo z folwarkiem, karczmą i młynem. Dokument z jednej z kolejnych wizytacji w 1574 roku zawiera dokładny opis *puszczykowskiego młyna*, który prawdopodobnie stał nad Wartą (prawdopodobnie obecna ulica Ratajskiego w okolicach parkingu na południowym krańcu lasu). W *Puszczykowie* był również dwór będący zapewne letnią rezydencją kanoników poznańskich (*regensów*). Z XVIII wiecznych dokumentów kapituły poznańskiej wynika, że wysokie dochody przynosiła gorzelnia znajdująca się w *Puszczykowie*. Od chwili powstania do XX w. *Puszczykowo* wchodziło w skład parafii w *Wirach*, gdzie znajdował się cmentarz, na którym grzebano katolickich mieszkańców *Puszczykowa*.

Według niemieckiego wykazu miejscowości i domostw z lat 1775-1776 w *Puszczykowie* odnotowano istnienie 13 domów, a w *Puszczykówku* 5. *Niwka* u schyłku XVIII w. liczyła 10 domostw i blisko 60 mieszkańców.

Po II rozbiórze Polski *Puszczykowo* znalazło się w granicach Państwa Pruskiego. Jeszcze pod koniec XVIII w. doszło do sekularyzacji dóbr kapituły poznańskiej, a jej majątek w *Puszczykowie* i *Puszczykówku* stał się pruską własnością królewską. Przejęte tereny stały się obszarem intensywnej kolonizacji osadników pochodzących z *Badenii*, *Wirtembergii* i *Nasau*. Z 1817 roku pochodzi szczegółowy plan folwarku pokapitulnego, a z 1822 roku szczegółowy plan królewskiego folwarku i wsi chłopskich *Puszczykowo* i *Puszczykówko*. W 1819 roku *Puszczykowo* składało się z folwarku pańskiego i 11

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

gospodarstw rolnych osady młynarskiej i 2 „siedlisk chatniczych” bez ziemi. Puszczykówko składało się natomiast z 4 gospodarstw rolnych, w tym 1 połączonego z karczmą. Około 1827 roku doszło na terenie Puszczykowa do nowych regulacji i podziałów gruntu. Wydzielono nowe ulice i parcele. Kolonistami byli przeważnie Niemieccy protestanci, należący później do parafii w podmosińskim Krośnie. Na niemieckich planach z 1 poł. XVIII wieku widoczna jest również na terenie górnego Puszczykowa kolonia „Ludwigsberg” (leżąca na wschodnim skłonie dzisiejszej ulicy Gołębiej). W połowie XIX w. doszło zapewne do likwidacji Starego Puszczykowa w jego pierwotnej lokalizacji i przesunięcie nazwy tej miejscowości (prawdopodobnie wraz z ludnością) na teren wysoczyzny.

Analiza niemieckiej mapy sztabowej z 1890 roku ujawnia intensywne osadnictwo w rejonie południowej części dzisiejszej ulicy Poznańskiej i rzadsze w części północnej tej ulicy. Rzadka zabudowa widnieje również w rejonie ulicy Sobieskiego, Czarnieckiego i Jarosławskiej. Teren Puszczykowa w tym czasie zajmowały najczęściej małe gospodarstwa chłopskie, zajmowane przeważnie przez niemiecką protestancką ludność.

Powstanie linii kolejowej, łączącej Poznań z Wrocławiem było zapewne decydującym czynnikiem, jaki legł u podstaw rozwoju Puszczykowa na przełomie XIX/XX w., jako miejsca weekendowych wycieczek mieszkańców Poznania, a później popularnego letniska. Na przełomie XIX/XX w. powstała nowa stacja kolejowa w Puszczykowie (Untenberg), a w 1910 roku w Puszczykówku (Puschkau). Dworce wybudowano w stylu szwajcarsko-tyrolskim. Zarówno dworzec w Puszczykowie, jak i w Puszczykówku, w większości zbudowane są z drewna. Nastawnia dworca w Puszczykówku wykonana została w konstrukcji szachulcowej. Oba budynki wyposażone w oryginalne zegary (z oryginalnymi mechanizmami).

Wielki ruch wycieczkowy spowodował powstanie w końcu XIX w. i 1 ćw. XX w. szeregu gospód i pensjonatów oraz plaży nad Wartą. W tym czasie rozpoczął się również proces parcelacji areatów uprawnych, który trwał do czasów po II wojnie światowej i całkowicie odmienił dotychczasowy rolniczy charakter puszczykowskich wsi. Na tereny Puszczykowa i Puszczykówka wkroczyło przede wszystkim osadnictwo letniskowe, zarówno w formie bogatych landhausów, willi jak i mniejszych domków letniskowych. Pierwsze wille zostały wybudowane przez polskie rodziny kupieckie i inteligentkie. Na niemieckiej mapie sztabowej z 1911 roku widać już 6 kolejnych dróg wiodących na wschód (w tym ulicę Cienistą).

Okres międzywojenny przyniósł zmiany stosunków narodowościowych. Część niemieckich mieszkańców opuściła dotychczasowe siedziby, a część przyjęła polskie

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

obywatelstwo. Wytyczono kolejne ulice nowe parcele pod zabudowę. Szczególny rozwój dotyczył Puszczykówka, gdzie rozwijata się zabudowa willowa. W dwudziestolecie międzywojennym powstały również nowe, piętrowe domy letniskowe oraz pierwszy w Puszczykowie kościół. W 1928 roku erygowano nową parafię (wydzieloną z parafii Wirskiej), która swoim zasięgiem objęła Puszczykowo, Puszczykowo Stare i Puszczykówko. W 1932 roku Zgromadzenie Ducha Świętego nabyło wybudowany dwa lata wcześniej pensjonat (przy ul. Dworcowej) z przeznaczeniem na nowy dom zakonny.

W okresie II wojny światowej Puszczykowo opuścili polscy właściciele letnich rezydencji, a ich miejsce zajęli Niemcy przesiedleni z krajów bałtyckich oraz przybyły z terenów Niemiec personel instytucji gospodarczych, politycznych i policyjnych. Jednak brak informacji o budowie przez Niemców nowych domów. Wiele dotychczas letniskowych obiektów zostało zmodernizowanych i dostosowanych do całorocznego użytkowania.

Po drugiej wojnie światowej charakter Puszczykowa zmienił się. Społeczeństwo uległo ujednoliceniu pod względem narodowym i wyznaniowym, a letnie rezydencje przeobraziły się w miejsca stałego zamieszkania (Gąsiorowski 2016). Jak podkreśla Gąsiorowski (2016) na terenie Niwki i Puszczykówka dominowały tereny użytkowane rolniczo z towarzyszącą zabudową zagrodową. W drugiej połowie lat 50. XX wieku tereny te uległy rozbudowie. W 1962 roku z połączenia czterech dawnych wsi powstało Miasto Puszczykowo. Liczba mieszkańców wynosiła około 8000 osób, a więc o 5000 osób więcej niż w 1945 roku.

(tekst pochodzi z Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022)

5.2.3. Zasoby oraz stan dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Podstawowymi elementami materialnego dziedzictwa kulturowego są zabytkowe obiekty budownictwa i architektury, układy przestrzenne i krajobrazowe (urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły pałacowe, dworskie, folwarczne i parkowe, cmentarze i inne). Ze względu na znaczne wartości historyczne i kulturowe ochronie konserwatorskiej podlegają obszary krajobrazu kulturowego o znaczeniu krajowym, regionalnym i lokalnym oraz zespoły urbanistyczne, obiekty architektury, kształtowane tereny zielone, zabytki ruchome oraz stanowiska archeologiczne.

Letniskowy charakter Miasta i idea miasta-ogrodu, o willowej zabudowie, do tej pory widoczna jest w strukturze przestrzennej Puszczykowa i decyduje o unikalności Miasta w skali regionu. Ponadto elementy przestrzenne, związane z historią budownictwa letniskowego wypoczynkowego w Puszczykowie oraz fakt, że Miasto nie

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

posiada przestrzeni rozwojowej i terenów inwestycyjnych zasadniczo wpływa na uwarunkowania rozwoju Puszczykowa.

Niezwykłymi przykładami architektury mieszkalnej, wyróżniającymi Puszczykowo na tle innych miejscowości Wielkopolski, są landhausy, wille i domy letniskowe. Landhausy z założenia były przeznaczone do całorocznego zamieszkania, a ich bryła i forma dekoracji podkreślała wiejski charakter. Budynki tego typu charakteryzowały się użyciem konstrukcji faszynkowej na górnej kondygnacji, wysokimi, wielospadowymi, ceramicznymi dachami i drewnianymi okiennicami. Ich elewacje były na ogół rozczłonkowane ryzalitami i wykuszami. Najwięcej budynków tego typu zlokalizowanych jest w historycznym układzie urbanistycznym ulicy Cyryla Ratajskiego, wpisanym do rejestru zabytków. Ulica ta wraz z ulicami Wczasową oraz 3 Maja stanowiła główną arterię komunikacyjną Puszczykowa i prawdopodobnie część starej drogi z Poznania do Wrocławia, funkcjonującej od momentu lokacji lewobrzeżnego Poznania, tj. od połowy XIII w. Ponadto ulica Cyryla Ratajskiego jest pierwszą w miejscowości, która utraciła charakter wiejskiej drogi i stała się ulicą dzielnicy willowej, wzdłuż której skupiały się najstarsze domy. Zachowane do dziś landhausy przy ul. Nadwarciańskiej 1, ul. Cyryla Ratajskiego 7, 11, 21 oraz ul. Wiosennej 22 powstały w I dekadzie XX wieku. Ciekawym przykładem jest landhaus położony przy ul. Ratajskiego 7 projektu Hermana Böhmera o asymetrycznej kompozycji elewacji i bryle, rozczłonkowanej wykuszami i wieżyczkami, a także budynek położony przy ul. Ratajskiego 11, wybudowany w 1902 roku również wg projektu Hermana Böhmera dla Paula Preula. Na terenie tego układu urbanistycznego zlokalizowane są również wille w innym stylu i formie architektonicznej, nawiązującej do willi miejskich (nr. 4-6, 23, 28). Niejednokrotnie pełniły one funkcję domów całorocznych. Do najciekawszych należą wille zaprojektowane przez Czesława Leitgebera, zlokalizowane przy ulicy Ratajskiego 4-6 i 23. Willa przy ulicy Ratajskiego 4-6 jest jednym z pierwszych tego typu obiektów, wybudowana w 1897 roku. Bryłę charakteryzowały dwa ryzalitowane skrzydła boczne usytuowane szczytowo do ulicy. Willa przy ulicy Ratajskiego 23 powstała około 1910 roku. Jej bryłę przykrywa dach mansardowy z dwoma wystawkami dachowymi i zwieńczonym łukiem oknem termalnym pomiędzy nimi. Trzecim rodzajem zabudowy w granicach układu urbanistycznego ulicy Cyryla Ratajskiego jest zabudowa letniskowa – budynek przy posesji nr 15, wzniesiony dla Paula Preula, kryty dachem dwuspadowym, z elewacjami zdobionymi konstrukcją szkieletową. Zabudowa przy ulicy Ratajskiego realizuje koncepcję miasta-ogrodu, zgodną z myślą Ebenezera Howarda z 1898 r. czy też architektów Williama Morrisa i Hermana Muthesiusa i jest wyjątkowy pod względem stylistycznym i historycznym.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Poza wyżej opisanym układem urbanistycznym wille z ok. 1910 r., nawiązujące do willi miejskich, zlokalizowane są również ul. Podleśnej 10, Jałowcowej 1, Jasnej 8, Sobieskiego 12. W okresie międzywojennym powstały w Puszczykowie wille w stylu dworkowym. Charakterystyczne dla tego stylu są budynki wzniesione na prostokątnym planie o symetrycznych elewacjach z balkonami, wystawkami i gankiem na osi, wspartym na kolumnach lub filarach. Budynki te były kryte wysokim, czterosпадowym dachem. Przykładem takich realizacji są obiekty przy ul. Różanej 4, Fiedlera 18, Mickiewicza 1, Kopernika 13, Świerkowej 1, Spokojnej 6/8, a także czy willa przy ul. Słowackiego 1, mieszcząca Muzeum – Pracownię Literacką Pracownia Arkadego Fiedlera.

Do dziś zachowanym budynkami letniskowymi, prócz budynku letniskowego przy ulicy Ratajskiego 15, są budynki przy ulicy Klonowej, Jasnej, Wiosennej czy Sobieskiego. Niestety w ostatnich latach kilka z budynków letniskowych zostało wyburzonych (np. willa Bogdaniec przy ulicy Dębowej. Ponadto część z domów letniskowych została zaadaptowana na całoroczne domy mieszkalne lub zmodernizowana i utraciła dawny charakter oraz styl (np. restauracja Turystyczna przy ul. Ratajskiego). Przykładem najlepiej zachowanych obiektów tego typu, budowanych w początkach XX wieku, z przeznaczeniem na wynajem lub jako mieszkanie letnie, jest willa „Jadwinówka” zlokalizowana przy ul. Cienistej 1. Jest to budynek piętrowy, o konstrukcji szachulcowej z drewnianą werandą i balkonami, pokryty dwuspadowym dachem o niewielkim spadku połaci. Dekoracją elewacji nawiązuje do stylu szwajcarskiego. Obecnie trwa jego przebudowa i remont. Prace są zaawansowane.

Wizytówkami Puszczykowa są również budynki stacji kolejowych w Puszczykowie i Puszczykówku. Są one pozytywnym przykładem przeprowadzonych w ostatnich latach rewitalizacji zabytkowych budynków. Reliktem dawnej zabudowy przygotowanej do obsługi ruchu turystycznego jest zachowany do dziś budynek dawnej restauracji „Leśnej Paula i Wandy Mandel/U Mandlowej/Capri”, restauracji „Stanisława Morawskiego/Turystycznej, restauracji „Józefa Bąka”, cz też hotelu i restauracji „Ostoja”, także pensjonaty: „Letnisko Silva”, „Leśny Zameczek”, „Mimoza” i dom misyjny Zgromadzenia Wspólnoty Ducha Świętego czy sanatoria „Lech” i „Rusalka”. Podczas obowiązywania poprzedniego Programu Gminnego wykonano rewitalizację willi „Mimoza” pod ścisłym nadzorem konserwatora zabytków. Budynek odzyskał dawny blask i pełni obecnie funkcje społeczno-kulturalne. Innymi ważnymi dla historii Miasta budynkami, dla których pożądane jest przeprowadzenie rewitalizacji są np. dawna restauracja „Stanisława Morawskiego” („Turystyczna”) przy ul. Ratajskiego w Puszczykówku, restauracja „Leśna” („U Mandlowej/Capri”) w

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Puszczykowie przy ul. Wczasowej 8, pensjonat „Leśny Zameczek” przy ul. Wysokiej 24, pensjonat „Letnisko Silva” przy ul. Poznańskiej 4, willa „Hertha” przy ul. Poznańskiej 9, willa „Jadwinówka” przy ul. Cienistej 1 (prace remontowe trwają od 2019 r.), willi Heleny przy ul. Poznańskiej 51 oraz domu altany przy ul. Cienistej 2. Przy ich rewitalizacji należy się oprzeć na zachowanych przekazach ikonograficznych, które pozwolą na odtworzenie obiektu w pierwotnej bryle, z pierwotnym wystrojem architektonicznym. Niestety tylko dwa obiekty z ww. zabytków stanowią zasób gminny, a więc przywrócenie dawnego wyglądu i świetności będzie w dużej mierze zależało od woli prywatnych inwestorów/właścicieli, niemniej jednak istnieją pozytywne przykłady rewitalizacji zabytków, będących własnością osób prywatnych, np. wille przy ul. Ratajskiego 6, 11, 23, 25, Nadwarciańskiej 1, Słonecznej 19 i 24 oraz domów przy ul. Podleśnej 6 i 12, ul. Sobieskiego 12.

Ważnym zabytkiem na terenie Miasta, jest zespół kościoła parafialnego pw. Matki Boskiej Wniebowziętej z lat 20. XX w., w skład którego wchodzi kościół, plebania, ogród i cmentarz (zespół został ujęty w rejestrze zabytków). Na terenie Gminy znajdują się 3 zabytkowe cmentarze. Jednym z nich jest cmentarz rzymsko-katolicki z kaplicą cmentarną przy ul. Poznańskiej, założony w II ćw. XX wieku. Pozostałe dwa cmentarze, to nieczynne cmentarze protestanckie o XIX wiecznej genezie (ul. Nadwarciańska i ul. Poznańska).

Obecnie zarówno obiekty sakralne, dworce, szkoły jak i większość budynków mieszkalnych wybudowanych w końcu XIX wieku oraz w I połowie XX wieku jest w zadowalającym stanie technicznym. W najgorszej sytuacji są budynki o konstrukcji szachulcowej, w których widoczne jest duże zużycie mniej trwałych elementów drewnianych.

Okres II wojny światowej i powojenne przemieszczenia ludności, zmiany struktury narodowo-wyznaniowej mieszkańców, struktury społecznej, stosunków własnościowych, postęp cywilizacyjny, rozwój komunikacji spowodowały proces niszczenia substancji zabytkowej i utratę pierwotnego charakteru poszczególnych części (dawnych wsi) tworzących dzisiejsze Miasto. Dawne wsie Puszczykowo i Puszczykówko zatraciły charakter dawnego letniska, a Niewka i Stare Puszczykowo charakter wiejski, z typowymi zagrodami rolniczymi i rozległymi polami. Zmiana funkcji budynków mieszkalnych na obiekty całoroczne, wielorodzinne, postępujący proces urbanizacji, parcelacja gruntów na coraz mniejsze działki, zagęszczenie i wzrost intensywności zabudowy spowodowały, że diametralnej zmianie uległ krajobraz kulturowy tych miejsc, a wiele terenów o wartościach zabytkowych uległo degradacji. Postępująca parcelacja przyczyniła się także do ograniczenia otaczającej stare

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

domy zieleni, a wznoszenie wysokich ogrodzeń w formie murów jest dysonansem w zielonych zespołach swobodnej, otwartej zabudowy willowej. W związku z powyższym należy dążyć do usunięcia dysharmonizujących, wtórnych elementów w przestrzeni Miasta oraz do rewitalizacji substancji mieszkaniowej wraz z uporządkowaniem ogrodów (zapleczy nieruchomości).

Zaniedbania z lat 50-60 XX w., w tym niewłaściwe formy administrowania, brak troski ze strony realnych właścicieli, zasiedlenie obiektów zbyt wieloma lokatorami, chaotyczne, samowolne przebudowy i dobudowy spowodowały w niektórych przypadkach nieodwracalną degradację poszczególnych obiektów zabytkowych. Zdecydowanie najbardziej odstającą od charakteru i stylu zabudowy historycznego Miasta jest zabudowa z lat 1960-1989 – na co zwracano uwagę już w dwóch poprzednich POnZ. Są to głównie budynki mieszkalne o sześciokątnej bryle i płaskim dachu, z typową blokową stolarką okienną (wznoszone wg typowego projektu), w niektórych przypadkach o niewykończonych i nieotynkowanych elewacjach. Tego typu zabudowa występuje m.in. przy ul. Libelta, ul. Kopernika. Niemniej jednak w ostatnich latach wiele z tych budynków zostało zmodernizowanych, nawiązując do obecnych trendów architektonicznych, przy tym uporządkowano przydomowe ogrody, wymieniono ogrodzenia. Działania te przyczyniły się do poprawy wizerunku tych rejonów.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Na terenie Gminy znajdują się 24 obiekty/obszary wpisane rejestru zabytków 19 decyzjami. Ich zestawienie zawarto w tabeli 1.

Tabela 1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Nazwa	Nr rej.
1.	dworzec kolejowy Puszczykowo, drewn., pocz. XX w.	1908/A z 12.04.1983 r.
2.	sanatorium, ob. dom wypoczynkowy „Lech” z ogrodem, ul. Dąbskiej 2, 1905-07 r.	2561/A z 25.09.1995 r.
3.	willa z ogrodem, ul. Jasna 8, 1905, 1914 r.	66/Wlkp/A z 22.08.2001 r.
4.	willa z ogrodem, ul. Mickiewicza 1, 1928 r.	131/Wlkp/A z 16.05.2003 r.
5.	willa z ogrodem, ul. Podleśna 10, ok. 1910 r.	65/Wlkp/A z 21.08.2001 r.
6.	willa, ul. Lipowa 2b (dawna Poznańska 14), ok. 1924 r.	2633/A z 26.11.1997 r.
7.1	willa z ogrodem, ul. Cyryla Ratajskiego 6, narożnik ul. Mickiewicza 49, 1897 – 1910 r.	115/Wlkp/A z 17.12.2002 r.
7.2	budynek gospodarczy ul. Cyryla Ratajskiego 6, narożnik ul. Mickiewicza 49	
7.3	ogród ul. Cyryla Ratajskiego 6, narożnik ul. Mickiewicza 49	
8.	willa Muzeum Pracownia Literacka Arkadego Fiedlera z ogrodem „Ogród Tolerancji”, ul. Słowackiego 1, 1926-1929 r.	140/Wlkp/A z 30.07.2003 r.
9.	willa, ul. Jałowcowa 1 (dawna Sobieskiego 10), 1902, 1930 r.	2563/A z 17.10.1995 r.
10.	pensjonat „Duża Rusałka”, ul. Wodziezki 1, 1922-26 r.	2549/A z 06.07.1995 r.
11.	dworzec kolejowy Puszczykówko, szach., XIX/XX w.	2161/A z 05.09.1988 r.
12.	Willa wraz z ogrodem, ul. Cienista 1, szach. ok. 1900 r.	479/Wlkp/A z 14.03.2007 r.
13.	willa z ogrodem, ul. Klonowa 2, 1 ćw. XX w.	344/Wlkp/A z 12.06.2006 r.
14.1	kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Wniebowziętej, ul. Kościelna 1, 1923 – 1928 r.	567/Wlkp/2007 z 27.12.2007 r.
14.2	plebania ul. Kościelna 1, 1928 r.	
14.3	ogród przy plebanii	
14.4	cmentarz przykościelny	
15.	budynek mieszkalny – willa z ogrodem, ul. C. Ratajskiego 11, ok. 1902 r.	756/Wlkp/A z 26 czerwca 2009 r.
16.	dawny pensjonat z restauracją wraz z ogrodem, ul. Wczasowa 8, 1898 r.	770/Wlkp/A z 30.11.2009 r.
17.	willa „Eugenia”, ul. Sobieskiego 12, mur. 1 ćw. XX w	1052/A z 15.05.2018 r.
18.	historyczny układ urbanistyczny ulicy Cyryla Ratajskiego	1140/Wlkp/A z 31.03.2022 r.
19.	Budynek Letniska „Silva”, ul. Poznańska 4	1174/Wlkp/A z 06.11.2023 r.

5.4. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków

Obowiązek prowadzenia Gminnej Ewidencji Zabytków (dalej: „GEZ”) nieruchomości spoczywa na Burmistrzu Miasta. Zgodnie z art. 21 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencja zabytków jest ona podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Zakres działań związanych z utworzeniem i sposobem zakładania Gminnej Ewidencji

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Zabytków reguluje Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2019 r., poz. 1886 ze zm.).

GEZ prowadzona jest w formie kart adresowych obiektów (budynków, historycznych zespołów budowlanych, cmentarzy, układów zieleni zabytkowej i krajobrazu kulturowego oraz stanowisk archeologicznych), jako dokument otwarty, podlegający weryfikacji i aktualizacji. Aktualizacja polega m.in. na wykreślaniu z GEZ obiektów nieistniejących lub gruntownie przebudowanych (zmiana bryty budynku, układu i wielkości otworów okiennych, skucie wystroju elewacji itp.) lub uzupełnieniu o nowe pozycje, gdy zaszyły zmiany w statusie prawnym – np. poprzez wpis do rejestru zabytków, nowe ustalenia naukowe, odkrycie nowych stanowisk archeologicznych.

By zapewnić ochronę dziedzictwa kulturowego (tj. zabytków ujętych w rejestrze, GEZ czy zabytków archeologicznych) winno się przede wszystkim respektować wyznaczone strefy ochrony stanowisk archeologicznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych i wprowadzać do tychże aktów zapisy zapewniające prawidłową ochronę dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych, obszarów chronionych (np. zabytkowych cmentarzy, układów urbanistycznych), a także obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.4.1. Zabytki nieruchome

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Puszczykowo została założona Zarządzeniem nr 34/19/VIII Burmistrza Miasta Puszczykowa z dnia 13 maja 2019 r. i obejmuje 242 obiekty/obszary, z czego 24 obiekty/obszary są wpisane do rejestru zabytków województwa Wielkopolskiego. W 2021 r. i 2023 r. z GEZ wyłączono dwa obiekty. W 2022 roku do rejestru zabytków włączono historyczny układ urbanistyczny ulicy Cynyla Ratajskiego, w związku z czym w 2023 r. dokonano aktualizacji GEZ w tym zakresie. Spis obiektów ujętych w GEZ stanowi załącznik nr 1 do niniejszego Programu. 8 obiektów stanowi własność lub współwłasność Miasta. Ich stan jest zadowalający, a niektórych dobry. Stan zachowania pozostałych zabytków nieruchomości ujętych w GEZ został określony w kartach adresowych.

5.4.2. Zabytki ruchome

Na terenie Miasta znajduje się zespół zabytków ruchomych w kościele parafialnym pw. M.B. Wniebowziętej. Są to przedmioty związane z rzemiosłem artystycznym

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

powstałe po 1928 roku. Stan zachowania przedmiotowych obiektów jest zadawalający. Wszelkie prace konserwatorskie, o ile będą takie wymagane, będą polegać jedynie na odświeżeniu wyglądu i ewentualnym przywróceniu ich wyglądu z zastosowaniem pierwotnych technik i kolorystyki. Żaden z nich nie jest wpisany do rejestru zabytków. Ponadto w budynkach stacji kolejowych znajdują się oryginalne zegary z sygnalnymi mechanizmami z początku XX w. Zegar w Puszczykowie został wyprodukowany w fabryce Carla Weissa w Głogowie, natomiast zegar w Puszczykówku powstał w berlińskiej fabryce Georg'a Richter'a.

5.4.3. Zabytki archeologiczne

Gminna Ewidencja Zabytków Archeologicznych Gminy Puszczykowo została założona Zarządzeniem nr 72/19/VIII Burmistrza Miasta Puszczykowa z dnia 1 października 2019 roku i obejmuje 44 karty adresowe stanowisk archeologicznych. Żadne z ww. stanowisk nie figuruje w rejestrze zabytków. Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków stanowi załącznik nr 2 do niniejszego Programu. Dodatkowo na terenie Miasta występuje jeszcze 18 stanowisk archeologicznych o nieznanej lokalizacji.

Analiza chronologiczno-kulturowa zarejestrowanych na terenie Gminy stanowisk archeologicznych wykazała występowanie pozostałości osadnictwa ze wszystkich okresów pradziejów (począwszy od późnego paleolitu) oraz historycznego, przy czym dominuje osadnictwo z epoki kamienia, kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich), z okresu wczesnego i późnego średniowiecza oraz czasów nowożytnych.

W latach 1981-1982 przeprowadzono systematyczne badania powierzchniowe i kwerendę archiwalną w ramach ogólnopolskiego projektu Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP), mającego na celu zaewidencjonowanie całości zasobów archeologicznego dziedzictwa kraju. Oprócz weryfikacji starych stanowisk znanych z archiwaliów znaleziono 14 nowych stanowisk na terenie Miasta. Kolejnych 11 stanowisk archeologicznych odkryto w ramach powierzchniowych badań uzupełniających, prowadzonych w związku z planowaną budową ujęcia wody dla miasta Poznania (część z nich została w następnych latach zbadana wykopaliskowo). Większość stanowisk na terenie Miasta rozpoznana jest właśnie na podstawie tychże badań. Jest to jednak rozpoznanie wstępne, przy którym określenie zarówno funkcji, jak i wartości poznawczej stanowiska może ulec zmianie po przeprowadzeniu prac wykopaliskowych. Dodatkowo zasięg stanowiska wyznaczony na podstawie badań powierzchniowych nie zawsze jest zasięgiem, który dokładnie odpowiada występowaniu pozostałości pradziejowego osadnictwa pod ziemią. Wyznaczony na

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

mapach obszar stanowiska należy traktować orientacyjnie, może się bowiem okazać w trakcie realizacji prac ziemnych, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie stanowisk lokalizowanych na podstawie obserwacji powierzchniowych

Zagrożeniem dla zabytków archeologicznych są wszelkie inwestycje, z którymi związane są roboty ziemne. Na terenie Miasta najbardziej zagrożone są stanowiska położone w strefach już zabudowanych. Natomiast mniej zagrożone są stanowiska zlokalizowane na nieużytkach i terenach dziś zalesionych. Kolejnym zagrożeniem jest także budowa nowych dróg lub remonty dróg istniejących, a także budowa podziemnej infrastruktury technicznej.

5.4.4. Krajobraz kulturowy

Na terenie Miasta występuje historyczny układ urbanistyczny ulicy Cyryla Ratajskiego, wpisany do rejestru zabytków. Układ obejmuje zabudowania willowe z początku XX w. (najstarszy budynek z 1897 roku), zlokalizowane wzdłuż średniowiecznego traktu handlowego, wkomponowane w naturalne ukształtowanie terenu nadwarciańskiej skarpy. Przedstawia wyjątkowe, ponadregionalne, wartości historyczne, artystyczne i naukowe, jest unikatowy w skali regionu i związany z wieloma wybitnymi obywatelami Wielkopolski.

Ponadto na terenie Miasta występują zespoły zabytkowych cmentarzy – 2 ewangelickich i katolickiego (parafialnego), które zaleca się objąć ochroną.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Do najcenniejszych zabytków Miasta należą przede wszystkim obiekty wpisane do rejestru zabytków. Wśród nich jest wyżej pisany układ urbanistyczny ulicy Cyryla Ratajskiego, a także zespół kościoła parafialnego pw. Matki Boskiej Wniebowziętej. Kościół budowano w latach 1923-1928, a konsekrowano po erygowaniu nowej parafii w 1928 roku. Autorem projektu był poznański architekt Adam Ballenstedt, autor m.in. budynku głównego Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Kościół zbudowany jest na planie prostokąta z półkolistą absydą od wschodu i półkolistą kruchtą od zachodu. Bryłę przykrywa dwuspadowy dach zwieńczony wieżyczką. Swoją stylistyką i elementami dekoracyjnymi nawiązuje do form oraz tendencji klasycystycznych i barokowych.

Wyjątkowymi obiektami, będącymi zarazem wizytówkami Miasta, są budynki stacji kolejowej w Puszczykowie i Puszczykówku. Oba wybudowano w stylu szwajcarsko-tyrolskim, posiadają lekką, drewnianą konstrukcję. Charakterystycznym elementem dworca w Puszczykowie jest wieża zegarowa dominująca nad budynkiem

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

z zachowanym oryginalnym zegarem z przełomu XIX/XX wieku. Obecnie budynek jest własnością prywatną i mieści się w nim restauracja. Dworzec w Puszczykowie składa się z trzech elementów. Wyróżnia go wybudowana w konstrukcji szkieletowej (tzw. muru pruskiego). Pozostałe dwie, tj. poczekalnia i wiata zaprojektowano w lekkiej konstrukcji drewnianej oszalowanej deskami. Oba obiekty są w dobrym stanie zachowania, co potwierdza fakt, iż obydwa dworce zostały laureatami nagród Generalnego Konserwatora Zabytków w konkursie *Zabytek Zadbany* (2014 r. i 2021 r.)

Innymi cennymi w skali Miasta obiektami są:

- **Willa „Mimoza”**, zlokalizowana przy ulicy Poznańskiej 26, wybudowana na początku XX wieku w stylu tyrolskim i służąca obsłudze turystów (pensjonat i restauracja). W 2019 roku przeszła gruntową rewitalizację;
- **Pensjonat „Leśny Zameczek”** zlokalizowany przy ul. Wysokiej 24 powstały w 1908 roku (przebudowany w latach 70. XX wieku);
- **Pensjonat „Letnisko Silva”** zlokalizowany przy ul. Poznańskiej 4m wybudowany ok. 1905 roku;
- **Restauracja „U Mandlowej” („Leśna”)** położona przy ul. Wczasowej 8. Obiekt wybudowany został w 1898 roku dla Paula Mandla. Wzniesiony w konstrukcji szachulcowej ma powierzchnię ok. 250 m². Bryła budynku jest rozczłonkowana na wiele elementów architektonicznych, takich jak tarasy i aneksy parterowe. Do dziś zachowała się stolarka okienna z bogatą snycerką, a elewacje budynku dekoracją sztukatorską nawiązującą do secesji;
- **Restauracja „Morawskiego” (Turystyczna)** zlokalizowana przy ul. Cyryla Ratajskiego 36;
- **Dom misyjny Zgromadzenia Wspólnoty Ducha Św.** przy ul. Dworcowej 16, wybudowany w latach 30. XX wieku z pierwotnym przeznaczeniem na pensjonat.
- **Sanatorium „Lech”** zlokalizowany przy ul. Dąbrowskiej 2, wybudowane w latach 1905-1907 według projektu Hermana Kloth. Pierwotnie pełniący funkcję ośrodka sanatoryjnego. Budynek o prostej bryle i elewacji pozbawionej dekoracji, z symetrycznym rozmieszczeniem okien i ryzalitami, pomiędzy którymi umieszczono loggie z arkadami zamkniętymi półkoliście;
- **Dom sanatoryjny „Rusalka”** zlokalizowany przy ul. Wodniczki 1, wybudowany w latach 1922-1926. Budynek rozmieszczony na planie wydłużonego prostokąta z ryzalitami, przykrywał dwuspadowy dach z wystawkami. Pierwotnie elewacja wschodnia i frontowa wyróżniały się drewnianymi loggiami, nadającymi obiektowi styl szwajcarski, jednak po 1945 r. przebudowano je na murowane balkony.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

Ponadto postuluje się dalsze obejmowanie działaniami rewitalizacyjnymi obszarów, które w największym stopniu nasycone są obiektami zabytkowymi, tj.:

1. **Puszczykowo I** – ul. Podleśna (od ul. Poznańskiej do Słonecznej), południowe zaplecze zabudowy ul. Słonecznej (od ul. Podleśnej do ul. Poznańskiej), ul. Poznańska od ul. Słonecznej do ul. Ks. Posadzego, ul. Ks. Posadzego (od ul. Poznańskiej do ul. Wysokiej), ul. Wysoka (od ul. Ks. Posadzego do ul. Lipowej), północne zaplecze ul. Lipowej (od ul. Wysokiej do ul. Poznańskiej) *(do tego obszaru można także włączyć fragment ul. Poznańskiej prowadzącej w kierunku dworca PKP, rejon dworca z zabudowaniami kolejowymi oraz dawną Restauracją „Leśna” – ul. Wczasowa 8)*;
2. **Puszczykowo II** – ul. Dworcowa (od torów kolejowych do ul. Ratajskiego i do brzegu Warty, obejmując posesje przy ul. Nadwarciańskiej 1 i 2), brzeg rzeki Warty (od posesji przy ul. Nadwarciańskiej 2 do końca zabudowy ul. Ratajskiego), północne zaplecze ul. Mickiewicza (od ul. Ratajskiego do torów kolejowych).

Działania na tych obszarach powinny polegać nie tylko na poprawie stanu zachowania zabytkowej zabudowy, ale także winny określać zasady kształtowania nowej zabudowy, która w ostatnich latach dość intensywnie powstaje w tych obszarach.

W 2012 roku zostały uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla terenu obejmującego obszar Puszczykowo I, które zawierają wskazane przez Powiatowego Konserwatora Zabytków zapisy chroniące historyczne obszary przed nadmierną ingerencją przestrzenną.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Dla potrzeb diagnozy stanu istniejącego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz sformułowania priorytetów działań władz samorządowych opracowano analizę SWOT (tabela 2.).

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych technik analitycznych, pozwalających na porządkowanie informacji oraz diagnozowanie sytuacji wspólnoty samorządowej w konkretnym aspekcie, w tym przypadku analiza SWOT dotyczy problematyki zasobu dziedzictwa kulturowego Miasta Puszczykowa.

Tabela 2. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– duże nasycenia Miasta obiektami zabytkowymi, w tym wpisanymi do rejestru zabytków; – dobrze zachowany historyczny układ urbanistyczny Miasta, związany z letniskowym charakterem Miasta („miasto-ogród”); – istniejąca baza usług turystycznych i gastronomicznych; – dobre powiązania komunikacyjne, w szczególności z miastem wojewódzkim (drogi wojewódzkie, powiatowe, linia kolejowa z dwiema stacjami w Mieście); – silne powiązanie z aglomeracją poznańską; – walory przyrodnicze Miasta, w tym wysokie pokrycie Miasta formami ochrony przyrody: Wielkopolski Park Narodowy, Obszary NATURA 2000; – walory krajobrazowe i turystyczne Miasta, w tym atrakcyjny turystycznie i rekreacyjnie teren położony wzdłuż koryta Warty; – duże pokrycie planistyczne Miasta; – brak terenów przemysłowych i obiektów szczególnie szkodliwych dla środowiska; – wzrost popytu na tereny budowlane wśród przybyszów z zewnątrz, głównie z Poznania; – rosnąca świadomość dziedzictwa kulturowego mieszkańców; – dwa szlaki miejskie poświęcone zabytkom tj. „Perły Architektury Puszczykowa” oraz „Szlak Letniska Puszczykowo”; – aplikacja poświęcona zabytkom	– niezadawalający stan techniczny najstarszych obiektów zabytkowych i postępujący proces ich niszczenia; – brak możliwości ingerowania w odnowę zabytkowych obiektów niebędących w zasobie Miasta; – zanik tradycyjnego budownictwa, nawiązującego do historycznych form architektonicznych Miasta; – brak wystarczających środków finansowych na rewitalizację obiektów zabytkowych i ich konserwację; – trudności z uzyskaniem zewnętrznych środków finansowych (krajowych, unijnych) na remont obiektów zabytkowych; – brak inwestorów zewnętrznych, zainteresowanych rewitalizacją istniejących obiektów zabytkowych; – postępująca parcelacja historycznych obszarów zabudowy; – brak silnego nastawienia infrastruktury turystycznej na turystykę weekendową, w tym brak oferty promocyjno-turystycznej.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

„Puszczykowo energia ciszy” – działalność Muzeum - Pracowni Literackiej Arkadego Fiedlera, jako wizytówki Miasta; – dofinansowania gminne na prace remontowo-konserwatorskie przy prywatnych obiektach zabytkowych.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
– rewitalizacja i odbudowa obiektów zabytkowych; – zachowanie charakteru letniska, „miasta-ogrodu”; – wykorzystanie walorów przyrodniczych i zasobów kulturowych Miasta; – wykorzystanie potencjału turystycznego Miasta, w szczególności z nastawieniem na turystykę weekendową; – rozwój działalności gospodarczej o charakterze turystycznym na bazie dziedzictwa kulturowego; – możliwość pozyskania funduszy z różnych źródeł, w tym krajowych czy unijnych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027; – udział funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków; – zmiany własnościowe obiektów zabytkowych (pozyskiwanie obiektów przez gminę lub zamożnych inwestorów prywatnych); – promocja i rozwój szlaków miejskich; – kreatywność inwestorów; – wsparcie prac remontowo – konserwatorskich ze środków gminnych; – poprawa dostępności do zabytków przez wprowadzenie nowoczesnych systemów informacji turystycznej; – dalsze szerzenie wiedzy na temat zabytków i dziedzictwa kulturowego, m.in. poprzez technologię internetową (aplikacje, systemy informacji przestrzennej, strony internetowe).	– pogarszający się stan obiektów zabytkowych (np. ze względu na skomplikowaną sytuację własnościową lub brak środków finansowych); – presja urbanizacyjna; – zniekształcenie zespołów zabudowy historycznej poprzez wprowadzenie nowej zabudowy, nienawiązującej do architektury obiektów zabytkowych i historycznych uwarunkowań – presja inwestorów na przebudowę i zmianę funkcji obiektów zabytkowych; – niewiedza właścicieli o obowiązkach wynikających z występowania obiektu w Gminnej Ewidencji Zabytków; – wykonywanie prac remontowych i budowlanych przy zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich, bądź niewłaściwe prowadzenie prac budowlanych (niezgodnie ze sztuką budowlaną); – brak udostępnienia atrakcyjnych obiektów o walorach zabytkowych i historycznych przez właścicieli prywatnych, którzy przedkładają swój interes nad dobro społeczne (dobro zabytku); – brak dostatecznych środków na skuteczną ochronę zabytków i ich zabezpieczenie oraz edukację w tej dziedzinie – utrata terenów otwartych i zmiana funkcji Miasta na „sypialnie” miasta Poznania; – brak powszechnej świadomości o potencjalnej wartości zastanych zasobów kulturowych; – brak identyfikacji nowych mieszkańców Miasta z jego historycznym charakterem.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

7. Założenia programowe

W toku analizy określono 3 priorytety realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, które zostaną zrealizowane zgodnie z wyznaczonymi kierunkami działań i za pomocą wyszczególnionych zadań (tabela 3). Miasto Puszczkowo powinno dążyć do najbardziej efektywnego realizowania założonych kierunków działań i zadań, w związku z tym zadaniem Miasta jest odpowiednio szybkie reagowanie i aktualizowanie działań i zadań w razie wystąpienia społeczno-gospodarczych zmian w okresie obowiązywania Programu.

Priorytety Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Puszczkowa na lata 2024-2027:

- I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta
- II. Ochrona i opieka nad zabytkami Miasta oraz świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego
- III. Promocja dziedzictwa kulturowego Miasta i edukacja jako fundament tożsamości lokalnej i umacniania więzi społecznych

Tabela 3. Priorytety, kierunki działań i zadania

PRIORYTET I:	Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta
KIERUNEK DZIAŁANIA	ZADANIA
1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	1.1. Monitoring stanu zachowania zabytków, stanowiących własność Miasta; 1.2. Prowadzenie bieżących prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy; 1.3. Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych (będących własnością Gminy) do nowych funkcji; 1.4. Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością Gminy; 1.5. Doradztwo i pomoc właścicielom prywatnym w przygotowaniu wniosków o dofinansowanie prac remontowo-budowlanych przy obiektach zabytkowych; 1.6. Dalsze dofinansowanie prac remontowo-budowlanych przy obiektach niebędących własnością Gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych; 1.7. Dalsza opieka nad nieczynnymi cmentarzami i miejscami pamięci narodowej;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

	1.8. Wykonywanie bieżących prac porządkowych wokół obiektów zabytkowych, tj. Koszenie trawy, usuwanie samosiejek, cięcia pielęgnacyjne drzew i krzewów.
2. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne i edukacyjne	2.1. Podjęcie współpracy z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania obiektów zabytkowych na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych w celu ułatwienia dojazdu do tych obiektów; 2.2. Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci, takich jak: istniejące Muzeum - Pracownia Literacka Arkadego Fiedlera, Muzeum Polskiej Motoryzacji czy też skansen nieczynnych cmentarzy poewangelickich z planowanym lapidarium przy ul. Parkowej, planowane muzeum lalek (na bazie dawnej spółdzielni zabawkarskiej), planowane muzeum starych neonów z czasów PRL, planowana izba pamięci pierwszych puszczykowień; 2.3. Wspieranie inicjatyw w dziedzinie budowy infrastruktury turystycznej, obsługi turystów w obiektach zabytkowych; 2.4. Promocja i wspieranie lokalnych inicjatyw realizowanych w zabytkowych obiektach, takich jak np.: ogólnodostępne ekspozycje związane z wydarzeniami historycznymi, tradycją miejsca czy lokalnymi osobistościami.
PRIORYTET II:	Ochrona i opieka nad zabytkami Miasta oraz świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego
1. Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	1.1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Puszczykowa; 1.2. Ochrona terenów gminy o walorach krajobrazowych: doliny rzeki, kompleksów leśnych; 1.3. Weryfikacja dotychczas uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem ochrony zabytków, w szczególności uwzględnienie w nich zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków; 1.4. Systematyczne sporządzanie i uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów, które są nimi objęte, w szczególności dla terenów o stosunkowo dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (np. Rejon ulicy Cyryla Ratajskiego); 1.5. Uwzględnienie ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego w dokumentach planistycznych, poprzez wprowadzanie do nich stosownych zakazów i nakazów; 1.6. Przy opracowywaniu aktów planowania przestrzennego stosować zapisy mające na celu zachowanie i odtworzenie letniskowego charakteru „miasta-ogrodu”, tj. m. in. ograniczać intensyfikację

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

	zabudowy, utrzymywać wysoki wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej w ramach działek budowlanych przy niskim wskaźniku powierzchni zabudowy działek, utrzymywać możliwie duże powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych. 1.7. Rewaloryzacja zdegradowanej zabytkowej zieleni oraz prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowej zieleni miejskiej
2. Monitoring dziedzictwa kulturowego oraz zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o nim	2.1. Przyjęcie przez Radę Miasta Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz okresowe monitorowanie jego realizacji; 2.2. Bieżący monitoring Gminnej Ewidencji Zabytków (w tym monitorowanie stanu zachowania obiektów w niej ujętych) i jej aktualizacja oraz uzupełnianie; 2.3. Integracja Gminnej Ewidencji Zabytków z Systemem Informacji Przestrzennej; 2.4. Bieżące uzupełnianie i aktualizowanie Gminnej Ewidencji Stanowisk Archeologicznych; 2.5. Integracja Gminnej Ewidencji Zabytków Archeologicznych z Systemem Informacji Przestrzennej. 2.6. Założenie, prowadzenie i aktualizacja zakładki o zabytkach na stronie internetowej Miasta.
PRIORYTET III:	Promocja dziedzictwa kulturowego Miasta i edukacja jako fundament tożsamości lokalnej i umacniania więzi społecznych
1. Podnoszenie świadomości i edukacja dzieci, mieszkańców i właścicieli obiektów zabytkowych w zakresie dziedzictwa kulturowego i jego ochrony	1.1. Wprowadzenie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej, np. We współpracy z biblioteką miejską im. Małgorzaty Musierowicz w Puszczykowie; 1.2. Organizacja konkursów dla dzieci z zakresu lokalnej historii i lokalnego dziedzictwa kulturowego; 1.3. Organizacja szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, skierowanych do radnych, urzędników, właścicieli i użytkowników zabytków, organizacji; 1.4. Popularyzacja dziedzictwa kulturowego miasta podczas imprez masowych; 1.5. Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także w zagospodarowaniu obszarów i terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo; 1.6. Opracowanie porad dotyczących zasad zabezpieczenia i prowadzenia prac konserwatorskich przy zabytkach i ich publikacja na stronie internetowej miasta np. W formie broszury (m.in. W nowej zakładce o zabytkach);

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

	1.7. Promocja w mediach społecznościowych miasta dziedzictwa kulturowego Puszczykowa oraz tematyki związanej z ochroną zabytków; 1.8. Kontynuacja zbierania materiałów archiwalnych (zdjęcia, mapy, pocztówki i inne teksty o znaczeniu historycznym) dotyczących zabytków miasta.
2. Promocja dziedzictwa kulturowego Miasta jako produktu turystycznego	2.1. Oznakowanie tematycznych szlaków turystycznych oraz opracowanie wydawnictwa promocyjnego; 2.2. Publikacja informacji o dziedzictwie kulturowym Miasta na stronach internetowych związanych z tą problematyką, np. zabytek.pl, cyryl.poznan.pl, 2.3. Wspieranie turystyki kulturowej przez organizację i modernizację infrastruktury, m.in. Ścieżek rowerowych, punktów widokowych itp.; 2.4. Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego miasta, w tym zachowanie historycznych nazw na obiektach zabytkowych; 2.5. Nawiązanie współpracy z właścicielami budynków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków w celu ustalenia możliwości i zasad ich udostępnienia; 2.6. Zamieszczanie na stronie internetowej Miasta oraz w mediach społecznościowych informacji o najważniejszych zabytkach Miasta Puszczykowa; 2.7. Współpraca z powiatem oraz sąsiednimi gminami w zakresie wspólnej promocji regionu.

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Realizacja Programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz Miasta Puszczykowa na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Działania te mogą być delegowane innym podmiotom (np. stowarzyszenia, biblioteka miejska), niemniej jednak koordynacja działań spoczywać będzie na władzach Miasta. Cele, priorytety, działania oraz zadania wyznaczone w niniejszym Programie winny być realizowane poprzez następujące instrumenty:

- **prawne** (wynikające z przepisów ustawowych, w szczególności dotyczących zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków cennych obiektów będących własnością gminy, a także wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- **finansowe** (dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe, zbiórki społeczne w tym w szczególności polegające na finansowaniu prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje)

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

- **społeczne** (działania edukacyjne, współpraca z właścicielami i użytkownikami zabytków, współdziałanie z organizacjami społecznymi);
- **koordynacji** (realizacja projektów i programów powiatu dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego Miasta, współpraca z konserwatorem zabytków i sąsiednimi samorządami celem wypracowania wspólnej polityki ochrony);
- **kontrolne** (aktualizacja i weryfikacja Gminnej Ewidencji Zabytków, monitoring i aktualizacja POnZ, analiza stanu zachowania obiektów zabytkowych).

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków Burmistrz zobowiązany jest do sporządzania, po 2 latach od daty uchwalenia, sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami i przedstawienia go Radzie Miasta. Wykonanie sprawozdania poprzedza ocena stopnia realizacji gminnego programu, uwzględniająca wykonanie zadań przyjętych do realizacji oraz uzyskane efekty. Za kryteria służące ocenie realizacji programu opieki mogą służyć między innymi:

W ramach PRIORYTETU I:

- procentowy udział wydatków budżetu Gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami stanowiącymi własność Gminy,
- wartość finansowa zrealizowanych prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków stanowiących własność Gminy,
- wartość finansowa przyznanych dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy obiektach zabytkowych nie będących własnością Gminy,
- wartość pozyskanych środków finansowych na ochronę zabytków ze źródeł zewnętrznych,
- liczba oznakowanych obiektów zabytkowych,
- informacje jakie wspierano projekty pośrednio związane z opieką nad zabytkami i zagospodarowaniem obiektów zabytkowych.

W ramach PRIORYTETU II:

- liczba planów zagospodarowania przestrzennego (w tym liczba sporządzanych), uwzględniających ochronę dziedzictwa kulturowego,
- informacja o etapie prac nad opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji;
- liczba wpisanych i skreślanych zabytków z Gminnej Ewidencji Zabytków;
- informacja na jakim etapie jest integracja GEZ z systemem informacji przestrzennej oraz tworzenie zakładki na stronie internetowej Miasta, dotyczącej zabytków.

W ramach PRIORYTETU III:

- liczba szkoleń, konferencji, konkursów, wystaw i imprez propagujących wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego,
- liczba publikacji, folderów i przewodników poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego, w tym informacja o zamieszczanych treściach w mediach społecznościowych i w zakładce o zabytkach,
- liczba oznakowanych obiektów znajdujących się na szlakach turystycznych,
- informacje czy promowano „dobre praktyki” konserwatorskie przy obiektach będących własnością prywatną.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie spoczywa na jego właścicielu. Właściciel (osoba fizyczna albo samorząd) może ubiegać się o dotacje z budżetu państwa na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane. Dotacji udziela Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, bądź Wojewódzki Konserwator Zabytków. Istnieje możliwość pozyskania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami ze:

- **źródła krajowych**, takich jak:
 - Budżet Miasta Puszczkowa – dofinansowanie prac na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach zgodnie ze stosowną uchwałą Rady Miasta,
 - Budżet powiatu poznańskiego,
 - Budżetu województwa wielkopolskiego,
 - Fundusz Kościelny,
 - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków;
- **źródła zagranicznych**, takich jak:
 - Fundusze strukturalne UE.

Wymienione źródła finansowania są wskazówką dla właścicieli obiektów zabytkowych. Szczegółowe informacje dotyczące rodzaju finansowanych zadań, uprawnionych wnioskodawców, trybu składania wniosków, kryteriów oceny i warunków rozliczenia można znaleźć na stronach internetowych instytucji udzielających pomocy finansowej.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Finansowe wsparcie Gminy w latach 2024-2027 przy zadaniach z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego, powinno w miarę możliwości wzrastać, co pozwoli potencjalnym beneficjentom na zaplanowanie i prowadzenie inwestycji. Ważnym elementem wspierania budżetu Miasta będą dotacje unijne i krajowe. Ponadto wyznaczone w POnZ zadania mogą też być realizowane przez instytucje kultury podległe Miastu lub funkcjonujące na jego terenie (np. dom kultury, biblioteka) w ramach działalności bieżącej. Dodatkowo (w zakresie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie) Gmina może wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (między innymi stowarzyszenia, parafie).

Planowane zadania na okres trwania Programu wraz ze sposobem finansowania zestawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Zadania z zakresu opieki i ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego wraz z proponowanym źródłem finansowania

ZADANIE	Planowane źródło finansowane	Rok			
		2024	2025	2026	2027
Monitoring stanu zachowania zabytków i prowadzenie bieżących prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy;	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych	X	X	X	X
Wspieranie poczynąń właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z właściwym utrzymaniem i użytkowaniem obiektów – corocznie przyznanie dotacji celowych zgodnie z uchwałą Rady Miasta	Dotacja celowa z budżetu Miasta (corocznie nie mniej niż 15 000 zł).	X	X	X	X
Wykonanie prac porządkowych i zabezpieczających na terenie nieczynnych cmentarzy oraz miejsc pamięci narodowej zlokalizowanych na gruntach Miasta. Oznakowanie ich i ogrodzenie (w miarę możliwości)	Budżet Miasta		X	X	
Wykonywanie bieżących prac porządkowych wokół obiektów zabytkowych, tj. koszenie trawy, usuwanie samosiejek, cięcia pielęgnacyjne drzew i krzewów	Budżet Miasta	X	X	X	X
Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci	Budżet Miasta	X	X	X	X
Wspieranie inicjatyw w dziedzinie budowy infrastruktury turystycznej, obsługi turystów w obiektach zabytkowych	Budżet Miasta; Dotacje ze źródeł krajowych i unijnych			X	X
Promocja i wspieranie lokalnych inicjatyw realizowanych w zabytkowych obiektach, takich jak np.: ogólnodostępne ekspozycje związane z wydarzeniami historycznymi, tradycją miejsca czy lokalnymi osobistościami	Budżet Miasta	X	X	X	X
Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Puszczykowa	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych		X		

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

ZADANIE	Planowane źródło finansowane	Rok			
		2024	2025	2026	2027
Systematyczne sporządzanie i uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów, które są nimi objęte, w szczególności dla terenów o stosunkowo dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi, w tym weryfikacja dotychczas uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem ochrony zabytków	Budżet Miasta	X	X	X	X
Rewaloryzacja zdegradowanej zabytkowej zieleni oraz prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowej zieleni miejskiej	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych			X	X
Przyjęcie przez Radę Miasta Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	Budżet Miasta	X			
Monitoring realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	Budżet Miasta			X	
Integracja Gminnej Ewidencji Zabytków z Systemem Informacji Przestrzennej	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych		X		
Integracja Gminnej Ewidencji Zabytków Archeologicznych z Systemem Informacji Przestrzennej	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych		X		
Bieżąca weryfikacja i uzupełnienie Gminnej Ewidencji Zabytków Nieruchomych i Archeologicznych	Budżet Miasta	X	X	X	X
Utworzenie zakładki o zabytkach na stronie internetowej Miasta	Budżet Miasta		X		
Wzbogacenie systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej o tematykę ochrony dziedzictwa kulturowego	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych		X	X	X

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

ZADANIE	Planowane źródło finansowane	Rok			
		2024	2025	2026	2027
Organizacja konkursów dla dzieci z zakresu lokalnej historii i lokalnego dziedzictwa kulturowego	Budżet Miasta		X	X	X
Organizacja szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, skierowanych do radnych, urzędników, właścicieli i użytkowników zabytków, organizacji	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych		X		
Opracowanie porad dotyczących zasad zabezpieczenia i prowadzenia prac konserwatorskich przy zabytkach	Budżet Miasta			X	
Promocja dziedzictwa kulturowego oraz rozpowszechnianie tematyki związanej z ochroną zabytków w mediach społecznościowych Miasta	Budżet Miasta	X	X	X	X
Kontynuacja zbierania materiałów źródłowych o historii Miasta oraz poszczególnych obiektów zabytkowych w celu ich szerszej prezentacji na stronach internetowych, w lokalnej prasie oraz wykorzystania na tablicach informacyjnych umieszczanych przy tych obiektach na planowanej trasie ścieżki turystyczno-edukacyjnej. Zadanie to wykonuje Biblioteka Miejska im. Małgorzaty Musierowicz w Puszczykowie	Budżet Miasta	X	X	X	X
Oznakowanie tematycznych szlaków turystycznych oraz opracowanie wydawnictwa promocyjnego;	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych			X	X
Publikacja informacji o dziedzictwie kulturowym Miasta na stronach internetowych związanych z tą problematyką	Budżet Miasta		X	X	
Wspieranie turystyki kulturowej przez organizację i modernizację infrastruktury	Budżet Miasta; Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych		X	X	X

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2024-2027

ZADANIE	Planowane źródło finansowane	Rok			
		2024	2025	2026	2027
Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego miasta	Budżet Miasta, Środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych		X	X	
Zamieszczanie na stronie internetowej Miasta oraz w mediach społecznościowych informacji o najważniejszych zabytkach Miasta Puszczykowa	Budżet Miasta	X	X	X	X

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr posesji	Nr geodezyjny działki	Nr wpisu w rejestrze zabytków	Uwagi
1	Puszczykowo	Dom	Andersonów	7	1378/2		dawna Kopernika 11
2	Puszczykowo	Dom	Brzozowa	5	1949		
3	Puszczykowo	Dom	Brzozowa	6	1934		
4	Puszczykowo	Dom	Brzozowa	8	1907/1		
5	Puszczykowo	Dom	Brzozowa	11	1888		
6	Puszczykowo	Dom	Brzozowa	13	1889		
7	Puszczykowo	Dom	Chrobrego	37	1149		
8	Puszczykowo	Dom	Chrobrego	45	1154/1		
9	Puszczykowo	Dom	Chrobrego	47	1155		
10	Puszczykowo	Dom	Chrobrego	50a/50b	1354		
11	Puszczykowo	Dom	Cicha	2	107/1		
12	Puszczykowo	Willa	Cienista	1	418/2	479/Wlkp/A	
13	Puszczykowo	Dom	Cienista	2	627		
14	Puszczykowo	Dom	Cienista	5	408		
15	Puszczykowo	Dom	Cienista	7/9	406, 405		
16	Puszczykowo	Dom	Cienista	11	404		
17	Puszczykowo	Stróżówka	Cienista	11	404		
18	Puszczykowo	Dom	Cienista	13	2153/2		
19	Puszczykowo	Dom	Czarneckiego	27	439/1		
20	Puszczykowo	Dom	Czarneckiego	37	458/6		
21	Puszczykowo	Dom	Czarneckiego	44	560/7		
22	Puszczykowo	Dom	Czarneckiego	52	564/1		
23	Puszczykowo	Dom	Czarneckiego	57	493/2		
24	Puszczykowo	Dom	Czarneckiego	63	599		
25	Puszczykowo	Dom	Czarneckiego	67	600/10		
26	Puszczykowo	Dom	Czarneckiego	75	633/1		
27	Puszczykowo	Dom Wczasowy	Dąbskiej	2	2191	2561/A	
28	Puszczykowo	Dom	Dębowa	2	31		
29	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	3	308/2		
30	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	4	2080		
31	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	9	285/1		
32	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	10	2086/6		
33	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	14	2097/2		
34	Puszczykowo	Dom Misyjny	Dworcowa	16	2106		
35	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	16	2106		Dom mieszkalny przy Domu Misyjnym
36	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	20	1926/1		
37	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	21	268		

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr posesji	Nr geodezyjny działki	Nr wpisu w rejestrze zabytków	Uwagi
38	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	42	1775/1		
39	Puszczykowo	Dworzec	Dworcowa		1918/6	2161/A Z 5.09.1988	zespół dworca kolejowego Puszczykówko
40	Puszczykowo	Dom	Dworcowa	97	4/2		
41	Puszczykowo	Dom	Fiedlera	1	2208		
42	Puszczykowo	Willa	Fiedlera	2	1533/4		
43	Puszczykowo	Dom	Fiedlera	12	1547		
44	Puszczykowo	Dom	Fiedlera	18	2042/1		
45	Puszczykowo	Dom	Gajowa	8	1747		
46	Puszczykowo	Dom	Gołębia	2	347/1		
47	Puszczykowo	Dom	Gołębia	17/19	506/2,507/2		
48	Puszczykowo	Dom	Gwarna	4	2003		
49	Puszczykowo	Dom	Gwarna	6	2004		
50	Puszczykowo	Dom	Jackowskiego	1	1988		
51	Puszczykowo	Dom	Jackowskiego	3	1989		
52	Puszczykowo	Dom	Jackowskiego	5	1990		
53	Puszczykowo	Dom	Jackowskiego	8	1689/1		
54	Puszczykowo	Dom	Jackowskiego	11	1995		
55	Puszczykowo	Dom	Jackowskiego	17	2000		
56	Puszczykowo	Willa	Jackowskiego	21	2009		
57	Puszczykowo	Dom	Jackowskiego	23	2010		
58	Puszczykowo	Willa	Jałowcowa	1	69/7	2563/A	
59	Puszczykowo	Dom	Jarostawska	3	746/3		
60	Puszczykowo	Dom	Jasna	7	250/3		
61	Puszczykowo	Dom	Jasna	8	299	66/Wlkip/A	
62	Puszczykowo	Dom	Jasna	10	300/1		
63	Puszczykowo	Sala Balowa	Józefa Zapłaty	2	194, 196		
64	Puszczykowo	Pensjonat	Józefa Zapłaty	2	195/1		
65	Puszczykowo	Dom	Kasprowicza	8	1885		
66	Puszczykowo	Dom	Kasprowicza	9	1282/4		
67	Puszczykowo	Dom	Kasprowicza	15/17	1280/1, 1279/10		
68	Puszczykowo	Budynek Gospodarczy	Kasprowicza	15/17	1280/1		
69	Puszczykowo	Dom	Kasprowicza	23	1198/1		
70	Puszczykowo	Dom	Kasprowicza	27	1157		
71	Puszczykowo	Dom	Klonowa	2	176	344/Wlkip/A	
72	Puszczykowo	Dom	Klonowa	3	230		
73	Puszczykowo	Dom	Klonowa	5	229		
74	Puszczykowo	Dom	Klonowa	6	233/1		

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr posesji	Nr geodezyjny działki	Nr wpisu w rejestrze zabytków	Uwagi
75	Puszczykowo	Dom	Klonowa	8	234/1		
76	Puszczykowo	Dom	Kopernika	3	1374/1		
77	Puszczykowo	Dom	Kopernika	10	1358		
78	Puszczykowo	Dom	Kopernika	13	1381		
79	Puszczykowo	Dom	Kopernika	15	1386/4		
80	Puszczykowo	Dom	Kosińskiego	2	1254/1		
81	Puszczykowo	Plebania Ogród Kościół	Kościelna	1	722, 724	567/Wlkp/A	
82	Puszczykowo	Dom zakonny z kaplicą	Krótką	5	445/1		
83	Puszczykowo	Dom	Kwiatowa	1	309		
84	Puszczykowo	Dom	Kwiatowa	3	307/1		
85	Puszczykowo	Dom	Kwiatowa	14	387		
86	Puszczykowo	Dom	Langego	1	1901		
87	Puszczykowo	Dom	Langego	2	2192/5		
88	Puszczykowo	Dom	Libelta	4	1621		
89	Puszczykowo	Dom	Libelta	5	1607		
90	Puszczykowo	Dom	Libelta	7	1606		
91	Puszczykowo	Dom	Libelta	9	1601		
92	Puszczykowo	Dom	Libelta	14	1632		zarządzenie 64/23/VIII
93	Puszczykowo	Dom	Libelta	17	1338		
94	Puszczykowo	Dom	Lipowa	2	122/1		
95	Puszczykowo	Dom	Lipowa	2b	128	2633/A	dawniej ul. Poznańska 14
96	Puszczykowo	Dom	Lipowa	5	138/1		
97	Puszczykowo	Dom	Lipowa	6	114/1		
98	Puszczykowo	Dom	Lipowa	7	84		
99	Puszczykowo	Dom	Lipowa	9	83		
100	Puszczykowo	Dom	Lipowa	10	101		
101	Puszczykowo	Altana	Lipowa	10	103/1		
102	Puszczykowo	Dom	Lipowa	11	89		
103	Puszczykowo	Dom	Lipowa	13	97, 98		
104	Puszczykowo	Willa	Mickiewicza	1	1445/2	131/Wlkp/A	
105	Puszczykowo	Willa	Mickiewicza	3	1446		
106	Puszczykowo	Dom	Mickiewicza	6	1528		
107	Puszczykowo	Dom	Mickiewicza	12	1520		
108	Puszczykowo	Willa	Nadwarciańska	1	313/1		
109	Puszczykowo	Cmentarz	Nadwarciańska		1048		cmentarz protestancki przy ul. Nadwarciańskiej
110	Puszczykowo	Obora	Niwka Stara	1	960		

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr posesji	Nr geodezyjny działki	Nr wpisu w rejestrze zabytków	Uwagi
111	Puszczykowo	Chlew	Niwka Stara	1	960		
112	Puszczykowo	Stodoła	Niwka Stara	16	1003/1		
113	Puszczykowo	Dom	Niwka Stara	16	1003/4		
114	Puszczykowo	Obora	Niwka Stara	16	1003/4		
115	Puszczykowo	Dom	Niwka Stara	28	1019/1		
116	Puszczykowo	Dom	Ogrodowa	12	2196		dawny nr 8
117	Puszczykowo	Dom	Piaskowa	4	1081/1		
118	Puszczykowo	Dom	Piaskowa	6	1079		
119	Puszczykowo	Dom	Piaskowa	7	1049		
120	Puszczykowo	Dom	Piaskowa	11	1040		
121	Puszczykowo	Dom	Piaskowa	14	1082/2		
122	Puszczykowo	Dom	Piaskowa	19	1024		zarządzenie 12/21/VIII
123	Puszczykowo	Dom	Piaskowa	31	1311		
124	Puszczykowo	Dom	Podgórna	2	539		
125	Puszczykowo	Dom	Podgórna	8	524		
126	Puszczykowo	Willa	Podleśna	4	235		rozbudowa
127	Puszczykowo	Dom	Podleśna	6	239		
128	Puszczykowo	Dom	Podleśna	10	302/1	65/Wikp/A	
129	Puszczykowo	Dom	Podleśna	12	398		
130	Puszczykowo	Dom	Podleśna	13	399/1		
131	Puszczykowo	Dom	Podleśna	17	642		
132	Puszczykowo	Dom zakonny	Posadzego	1	586		
133	Puszczykowo	Dom	Posadzego	5	590/2		Odnowienie elewacji – uzgodnione z PKZ
134	Puszczykowo	Dworzec	Poznańska	1	2112/1	1908/A	zespół dworca kolejowego Puszczykowo
135	Puszczykowo	Szalet	Poznańska	1	2112/11		zespół dworca kolejowego Puszczykowo
136	Puszczykowo	Przejsie Podziemne	Poznańska	1	2112/11		zespół dworca kolejowego Puszczykowo
137	Puszczykowo	Pensjonat	Poznańska	4	206/1		
138	Puszczykowo	Willa	Poznańska	9	220		
139	Puszczykowo	Dom	Poznańska	10	195		
140	Puszczykowo	Dom	Poznańska	21	175		
141	Puszczykowo	Pensjonat	Poznańska	26	2204		W trakcie prac remontowych 2018

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr posesji	Nr geodezyjny działki	Nr wpisu w rejestrze zabytków	Uwagi
142	Puszczykowo	Pocztą	Poznańska	28	315		
143	Puszczykowo	Dom	Poznańska	33	292		
144	Puszczykowo	Dom	Poznańska	34	366		
145	Puszczykowo	Dom	Poznańska	38	421/1		
146	Puszczykowo	Dom	Poznańska	42	426		
147	Puszczykowo	Dom	Poznańska	51	604		
148	Puszczykowo	Dom	Poznańska	56	489/1		
149	Puszczykowo	Dom	Poznańska	57	609		Rozbudowa 2018
150	Puszczykowo	Dom	Poznańska	58	531/2		
151	Puszczykowo	Dom	Poznańska	60	534		
152	Puszczykowo	Dom	Poznańska	62	2167		
153	Puszczykowo	Dom	Poznańska	64	538		
154	Puszczykowo	Dom	Poznańska	68	549		
155	Puszczykowo	Dom	Poznańska	82	744		
156	Puszczykowo	Dom	Poznańska	85	873		
157	Puszczykowo	Dom	Poznańska	94	803		
158	Puszczykowo	Cmentarz	Poznańska		1111		cmentarz katolicki przy ul. Poznańskiej
159	Puszczykowo	Kaplica	Poznańska		1111		cmentarz katolicki przy ul. Poznańskiej
160	Puszczykowo	Cmentarz	Poznańska		1110		cmentarz protestancki przy ul. Poznańskiej
161	Puszczykowo	Willa	Przyskolna	1	1576/18		
162	Puszczykowo	Dom	Pułaskiego	14	1408		
163	Puszczykowo	Dom	Ratajskiego	2	1473		
164	Puszczykowo	Dom-willa i gospodarczy wraz z ogrodem	Ratajskiego	4, 6	1480, 1481, 1476/2	115/Wlkp/A	
165	Puszczykowo	Willa	Ratajskiego	7	1486		
166	Puszczykowo	Dom	Ratajskiego	11	1490	756/Wlkp/A	
167	Puszczykowo	Dom	Ratajskiego	15	1494/1		
168	Puszczykowo	Dom	Ratajskiego	21	1497		
169	Puszczykowo	Willa	Ratajskiego	23	1575		
170	Puszczykowo	Willa	Ratajskiego	25	2060/1		
171	Puszczykowo	Willa	Ratajskiego	27	2062		
172	Puszczykowo	Willa	Ratajskiego	28	1565/2		
173	Puszczykowo	Dom	Ratajskiego	32	2057		

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr posesji	Nr geodezyjny działki	Nr wpisu w rejestrze zabytków	Uwagi
174	Puszczykowo	Restauracja	Ratajskiego	36	2072/4		
175	Puszczykowo	Dom	Reymonta	2	2052		
176	Puszczykowo	Dom	Reymonta	4	2049		
177	Puszczykowo	Dom	Reymonta	5	2071		
178	Puszczykowo	Dom	Reymonta	6	2048		
179	Puszczykowo	Dom	Reymonta	8	2047		
180	Puszczykowo	Dom	Reymonta	19	2099		
181	Puszczykowo	Dom	Reymonta	31	2105		
182	Puszczykowo	Dom	Różana	1	222		
183	Puszczykowo	Dom	Różana	4	185		
184	Puszczykowo	Dom	Rządowa	4	269		
185	Puszczykowo	Dom	Rządowa	8	261		
186	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	2	691		
187	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	6	702		
188	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	7	668		
189	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	9	664		
190	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	10	705		
191	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	11	659/2		
192	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	15	654		
193	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	17	653		
194	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	19	647		
195	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	21	646		
196	Puszczykowo	Dom	Słoneczna	24	714		
197	Puszczykowo	Willa	Słowackiego	1	1552	140/Wlkp/A	
198	Puszczykowo	Ogród	Słowackiego	1	1552	140/Wlkp/A	
199	Puszczykowo	Dom	Słowackiego	15	2036		
200	Puszczykowo	Dom	Sobieskiego	12	104	1052/Wlkp/A	
201	Puszczykowo	Dom	Sobieskiego	23	180		
202	Puszczykowo	Dom	Sobieskiego	24	145		
203	Puszczykowo	Dom	Sobieskiego	26	152/1		
204	Puszczykowo	Dom	Sobieskiego	31	187/1		
205	Puszczykowo	Dom	Sobieskiego	36	166/2		
206	Puszczykowo	Dom	Sobieskiego	41/43	212/1, 214		
207	Puszczykowo	Dom	Spokojna	3	1522		
208	Puszczykowo	Dom	Spokojna	6/8	1558, 1559		
209	Puszczykowo	Dom	Spokojna	9	1513/1		
210	Puszczykowo	Dom	Studienna	1	348		
211	Puszczykowo	Dom	Świerkowa	1	1594		
212	Puszczykowo	Dom	Wawrzyniaka	3	1679		
213	Puszczykowo	Dom	Wawrzyniaka	7	1668		

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr posesji	Nr geodezyjny działki	Nr wpisu w rejestrze zabytków	Uwagi
214	Puszczykowo	Dom	Wawrzyniaka	9	1662		
215	Puszczykowo	Dom	Wawrzyniaka	15	1655		
216	Puszczykowo	Dom	Wąska	17	758		
217	Puszczykowo	Dom	Wczasowa	4	2112/13		
218	Puszczykowo	Budynek Gospodarczy	Wczasowa	4	2112/13 podział		
219	Puszczykowo	Restauracja	Wczasowa	8	2128/4	770/Wlkp/A	
220	Puszczykowo	Dom	Wiosenna	2	683		
221	Puszczykowo	Dom	Wiosenna	4	674		
222	Puszczykowo	Dom	Wiosenna	6	673		
223	Puszczykowo	Dom	Wiosenna	17	634		
224	Puszczykowo	Dom	Wiosenna	18	661		
225	Puszczykowo	Dom	Wiosenna	22	650		
226	Puszczykowo	Pensjonat	Wodziczki	1	2168	2549/A	
227	Puszczykowo	Pensjonat	Wodziczki	2	2164		
228	Puszczykowo	Szkoła	Wysoka	1	2200 Zmiana Nr geodezyjnej		
229	Puszczykowo	Szkoła	Wysoka	3	2200 Zmiana Nr geodezyjnej		
230	Puszczykowo	Dom	Wysoka	4	244		
231	Puszczykowo	Dom	Wysoka	5	2154/1 podział		
232	Puszczykowo	Dom	Wysoka	6	243		
233	Puszczykowo	Dom	Wysoka	10	263		
234	Puszczykowo	Dom	Wysoka	14	340		
235	Puszczykowo	Dom	Wysoka	20	344/1		
236	Puszczykowo	Pensjonat	Wysoka	24	519/4		
237	Puszczykowo	Dom	Zalesie	6	526/2		
238	Puszczykowo	Dom	Zielona	1	474		
239	Puszczykowo	Dom	Zielona	12	433		
240	Puszczykowo	Dom	Źródłana	1	275		
241	Puszczykowo	Dom	Źródłana	2	156		
242	Puszczykowo	Dom	Źródłana	8	149		
243	Puszczykowo	Dom	Źródłana	10	148		
244	Puszczykowo	Układ urbanistyczny	Ratajskiego			1140/Wlkp/A	Włączony zarządzeniem 81/23/VIII

*obiekty oznaczone kolorem:

zielonym – obiekty wpisane do rejestru zabytków

czerwonym – obiekty wyłączone z Gminnej Ewidencji Zabytków

ZAŁĄCZNIK NR 2

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Lp.	Nazwa stanowiska*	Lokalizacja			Chronologia - funkcja	Uwagi
		Obszar AZP	Nr w miejscowości	Obwód		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	Puszczykowo Niwka	55-27/1	10	Niwka	Mezolit – obozowisko Neolit – ślad osadniczy Schyłkowy neolit – wczesna epoka brązu – ślad osadniczy Kultura łużycka- punkt osadniczy Kultura przeworska – cmentarzysko Wczesne średniowiecze – punkt osadniczy (faza E, F) Późne średniowiecze – punkt osadniczy	
2	Puszczykowo Niwka	55-27/2	11	Niwka	Paleolit środkowy/mezolit – punkt osadniczy Neolit – osada Epoka brązu? – ślad osadniczy Kultura łużycka – punkt osadniczy Nieokreślona – ślad osadniczy	
3	Puszczykowo Niwka	55-27/3	1	Niwka	Mezolit – punkt osadniczy Kultura ceramiki sznurowej – punkt osadniczy Kultura ceramiki grzebykowo – dotkowej – punkt osadniczy Kultura łużycka – punkt osadniczy Wczesne średniowiecze – punkt osadniczy Późne średniowiecze – punkt osadniczy	
4	Puszczykowo Niwka	55-27/4	2	Niwka	Mezolit – obozowisko Kultura pucharów lejkowatych – osada Wczesne średniowiecze? – osada	
5	Puszczykowo Niwka	55-27/5	3	Niwka	Mezolit – obozowisko Kultura pucharów lejkowatych – osada Kultura ceramiki sznurowej – punkt osadniczy Kultura ceramiki grzebykowo – dotkowej – punkt	

ZAŁĄCZNIK NR 2

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Lp.	Nazwa stanowiska*	Lokalizacja			Chronologia - funkcja	Uwagi
		Obszar AZP	Nr w miejscowości	Obręb		
					osadniczy Kultura łużycka – punkt osadniczy	
6	Puszczykowo Niwka	55-27/6	4	Niwka	Mezolit – punkt osadniczy Neolit – osada Wczesna epoka brązu – punkt osadniczy	
7	Puszczykowo Niwka	55-27/7	5	Niwka	Mezolit – punkt osadniczy Kultura pucharów lejkowatych – ślad osadniczy Kultura łużycka – punkt osadniczy Wczesne średniowiecze - osada	
8	Puszczykowo Niwka	55-27/8	6	Niwka	Mezolit – punkt osadniczy Neolit – punkt osadniczy Kultura łużycka – punkt osadniczy Kultura pomorska – cmentarzysko Kultura przeworska – osada Wczesne średniowiecze – osada Nieokreślona – ślad osadniczy	
9	Puszczykowo Niwka	55-27/9	7	Niwka	Mezolit – punkt osadniczy Neolit – punkt osadniczy Kultura łużycka – cmentarzysko Okres wpływów rzymskich – punkt osadniczy Wczesne średniowiecze (faza E, F) – osada	
10	Puszczykowo Niwka	55-27/10	8	Niwka	Mezolit – punkt osadniczy Schyłkowy neolit – ślad osadniczy Kultura łużycka – osada? Kultura przeworska – punkt osadniczy Wczesne średniowiecze (faza E, F) – osada Nieokreślona – ślad osadniczy	
11	Puszczykowo Niwka	55-27/11	9	Niwka	Epoka kamienia – punkt osadniczy	

ZAŁĄCZNIK NR 2

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Lp.	Nazwa stanowiska*	Lokalizacja			Chronologia - funkcja	Uwagi
		Obszar AZP	Nr w miejscowości	Obręb		
					Kultura łużycka – punkt osadniczy Wczesne średniowiecze – punkt osadniczy	
12	Puszczykowo Niwka	55-27/12	12	Niwka	Epoka kamienia – ślad osadniczy	
13	Puszczykowo, dawniej Puszczykówko	55-27/13	13	Puszczykowo	Wczesne średniowiecze – ślad osadniczy	
14	Puszczykowo, dawniej Puszczykówko	55-27/14	14	Puszczykowo	Nieokreślona – ślad osadniczy	
15	Puszczykowo	55-27/15	17	Puszczykowo Stare	Kultura przeworska – cmentarzysko Wczesne średniowiecze – punkt osadniczy	
16	Puszczykowo	55-27/16	18	Puszczykowo Stare	Epoka kamienia – ślad osadniczy Kultura pucharów lejkowatych – punkt osadniczy Kultura łużycka – ślad osadniczy Wczesne średniowiecze – punkt osadniczy	
17	Puszczykowo	55-27/17	19	Puszczykowo Stare	Wczesne średniowiecze (faza D) – osada Późne średniowiecze – ślad osadniczy	
18	Puszczykowo	55-27/18	20	Puszczykowo Stare	Epoka kamienia – punkt osadniczy	
19	Puszczykowo Niwka	55-27/52	21	Niwka	Mezolit – punkt osadniczy Kultura pucharów lejkowatych – punkt osadniczy Kultura ceramiki sznurowej – ślad osadniczy Kultura łużycka – ślad osadniczy Wczesne średniowiecze – punkt osadniczy Późne średniowiecze/nowożytność – punkt osadniczy	
20	Puszczykowo Niwka	55-27/53	22	Niwka	Wczesne średniowiecze – ślad osadniczy	
21	Puszczykowo Niwka	55-27/54	23	Niwka	Mezolit/neolit – punkt osadniczy Schyłkowy neolit/wczesny brąz – ślad osadniczy Kultura łużycka – ślad osadniczy	

ZAŁĄCZNIK NR 2

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Lp.	Nazwa stanowiska*	Lokalizacja			Chronologia - funkcja	Uwagi
		Obszar AZP	Nr w miejscowości	Obręb		
22	Puszczkowo Niwka	55-27/55	24	Niwka	Mezolit – ślad osadniczy Kultura łużycka – ślad osadniczy	
23	Puszczkowo Niwka	55-27/56	25	Niwka	Wczesne średniowiecze (faza E, F) – ślad osadniczy	
24	Puszczkowo Niwka	55-27/57	26	Niwka	Wczesne średniowiecze – ślad osadniczy	
25	Puszczkowo Niwka	55-27/58	27	Niwka	Wczesne średniowiecze – ślad osadniczy	
26	Puszczkowo Niwka	55-27/59	28	Niwka	Wczesne średniowiecze – ślad osadniczy	
27	Puszczkowo	55-27/60	29	Puszczkowo Stare	Schyłkowy neolit – ślad osadniczy Kultura łużycka – ślad osadniczy	
28	Puszczkowo	55-27/61	30	Puszczkowo Stare	Paleolit – ślad osadniczy Mezolit? – ślad osadniczy Wczesne średniowiecze (faza E, E/F) – osada Nieokreślona – ślad osadniczy	
29	Puszczkowo	55-27/62	31	Puszczkowo Stare	Wczesne średniowiecze – ślad osadniczy	
30	Mosina	55-27/63	30	Mosina, Niwka	Mezolit – punkt osadniczy Kultura łużycka – ślad osadniczy Nieokreślona – ślad osadniczy	Stanowisko zlokalizowane na granicy z gminą Mosina.
31	Puszczkowo	55-27/93	45	Puszczkowo	Nieokreślone	
32	Puszczkowo Niwka	55-27/96	48	Niwka	Nieokreślone – osada?	
33	Puszczkowo , dawniej Puszczkówko	55-27/98	50	Puszczkowo	Późne średniowiecze (XV w.) – punkt osadniczy	
34	Puszczkowo Niwka	55-27/99	51	Niwka	Kultura łużycka – ślad osadniczy Kultura przeworska – osada Wczesne średniowiecze (faza B, D, E) – osada Późne średniowiecze/nowożytność – osada Nieokreślona – ślad osadniczy	
35	Puszczkowo Niwka	55-27/100	52	Niwka	Epoka kamieni – ślad osadniczy	
36	Puszczkowo Niwka	55-27/101	53	Niwka	Wczesne średniowiecze (faza D/E) – ślad osadniczy	

ZAŁĄCZNIK NR 2

SPIS OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Lp.	Nazwa stanowiska*	Lokalizacja			Chronologia - funkcja	Uwagi
		Obszar AZP	Nr w miejscowości	Obręb		
37	Puszczkowo Niwka	55-27/102	54	Niwka	Późne średniowiecze – ślad osadniczy Epoka kamieni – punkt osadniczy Późne średniowiecze/nowożytność (XVII-XVIII w.) – osada Nowożytność (XIX w.) - zagroda	
38	Puszczkowo Niwka	55-27/103	55	Niwka	Kultura przeworska – ślad osadniczy	
39	Puszczkowo Niwka	55-27/104	60	Niwka	Epoka kamienia – ślad osadniczy	
40	Puszczkowo Niwka	55-27/105	59	Niwka	Epoka kamienia – ślad osadniczy Kultura przeworska – ślad osadniczy	
41	Puszczkowo Niwka	55-27/106	58	Niwka	Późne średniowiecze/nowożytność – ślad osadniczy	
42	Puszczkowo	55-27/107	61	Puszczkowo Stare	Późne średniowiecze – ślad osadniczy	
43	Puszczkowo Niwka	56-27/122	56	Puszczkowo Niwka	Schyłkowy neolit – punkt osadniczy Kultura łużycka – punkt osadniczy	
44	Puszczkowo Niwka	56-27/123	57	Puszczkowo Niwka	Neolit – ślad osadniczy Kultura łużycka – punkt osadniczy	

* W kolumnie podano nazwy stanowisk archeologicznych zgodnie z Kartami Ewidencji Zabytków Archeologicznych znajdujących się w zasobach archiwum WWKZ.